

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5. uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrt leta K 1.—. Za vse druge države in Ameriko K 5.60. — Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inserterate, naročnino, reklamacije pa na upravnništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimni dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — Inserterati: štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin., za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjavni: „Sava“, Kranj.

Konkordat v Srbiji.

Nikola Pašić, srbski ministrski predsednik, je ena najmarkantnejših prikazni v balkanski dramati. Mož je bistroumen, hladnokrven in ima jeklene živce. Zato pa doseže toliko uspehov.

Zdrava politika je trgovina v najširšem smislu. Državni interesi morajo politiku biti vse; mozeg in oblika; za pospeševanje državnih interesov morajo služiti vsa sredstva, vse moči.

In kakor trgovec ne sme nikdar biti svojeglaven, tako mora tudi politik imeti vedno pred očmi, kaj mu koristi, kaj škoduje, mora znati izrabljati človeške strasti, jih voditi, razburiti ali pomiriti. Le taka politika pride do cilja in doseže uspehov.

Zato pa je naša nesreča, da je dunajska vlada med balkansko vojsko zapustila to stališče in se vdala prestižni politiki. Prestižna politika ne računa nikdar z dejanskimi okoliščinami, ne sme ne v stran, ne nazaj, taka je kakor ptič, ki mora jesti ali pa poginiti.

Prestižno politiko je iznašel Napoleon III. Ta je bil najmočnejši vladar v Evropi. Njegovi novoletni govori so dajali pravec vsi evropski politiki, on je gospodaril izključno v politiki, njegova žena pa v modi. Napoleon je bil vladar najbogatejše dežele na svetu, vladar dežele, ki ne pozna jezikovnih bojov, ki ima najmodernejšo in najbolj centralizirano upravo. In kljub temu je provzročil žaloigro v Kveretaru, provzročil nemško francosko vojno; tako dolgo se je igral s prestižno politiko, da je zaigral prestol in življenje.

Ko so se Srbi po prvih zmagah nad Turki podali na pot proti jadranskemu morju, polastila se je dunajske vlade neka mrzlična nervoznost. Kar zašumelo je po vsem nemškem časopisju. Kako si upa ta mali narodič pastirjev stopiti na albanska tla, ko vendar ve, da mu je vsled dogovora med Avstrijo in Italijo to prepovedano!

Naš poslanik na Cetinju se je oglasil pri črnogorskem kralju, ki ga je pa odslovil kar nakratko in skoro neuljudno. Naš poslanik v Belgradu je šel k ministru Pašiću, mu razložil stališče naše vlade ter zahteval, da mu odgovori brez odloga.

In tu je pokazal Pašić, da ima živce od jekla. Iz vseh glavnih mest se je čulo, da se vrše vojaške priprave, Srbija pa je bila brez vojaštva, ker je vse, kar je moglo puško nositi, stalo na osvojenem turškem ozemlju. Če bi bil Pašić odgovoril nepovoljno, bi mi ne mogli nazaj, če bi bil odgovoril povoljno, bi žrtvoval vse, kar je srbska armada s krvjo priborila. Kljub temu ni izgubil ravnovesja ne za trenotek ter se odločil — sploh ne odgovoriti, ampak odgovor zavlačevati. In ker so se takrat že zbirali kazaki ob gališki meji, je bilo to stališče najumestnejše.

Nikola Pašić s tem postopanjem ni napravil samo veliko uslugo svoji domovini, ampak tudi nam in celi Evropi. Seveda je s tem korakom spravil našo vlado v hudo zagato. Dunajska vlada je morala pokazati vsaj en uspeh, in izhod iz te zagate se je našel na ta način, da je srbska vlada dovolila, da gre konzul Edl v Staro Srbijo preiskavat Prohaskovo zadevo. Naša vlada je imela nekaj pokazati, srbska pa ni nič riskirala, ker je vedela, da na celi stvari nič ni.

Še bolj nego s Prohasko je zašla naša vlada v slepo ulico z albanskim vprašanjem.

Morda danes nihče ne čuti bolj kakor grof Berchtold, kako pezo smo si naprtili z albansko avtonomijo na hrbet.

Dosedaj je dosegel, da se je vsa Evropa načeloma izrekla za avtonomijo Albanije. Ali s tem sklepom ni še prav nič doseženega.

Sedaj šele se začnejo skrbni in težave. To načelo je kakor Pandorina škatlja, ki vsebuje nebroj zelo težkih in kočljivih vprašanj. Kako naj se določijo meje tej novi državi? Kaka vlada naj se ji da? Ali naj bo vladar kristjan ali mohamedanec? Kdo naj ustvari red med temi rojenimi roparji? Kdo naj da denar za to, da se ustvari najprimitivnejša evropska uprava? In tisoč drugih vprašanj.

Morda nas iz te zagate zopet reši Nikola Pašić.

Ob novem letu je poslal tudi kralj Peter papežu svoja voščila.

In čuje se, da je Srbija poslala v Rim poblaščenca, ki naj sklene konkordat med Rimom

in Srbijo. Ta vest je na nekatere kroge uplivala kot mrzel curek vode. Ali brez vsakega povoda. To bi ne bil tak konkordat, kakor ga je bil sklenil kardinal Rauscher za nas s Pijem IX., ne tak kot ga je imela Španija ali Francoska v Napoleonovih časih. Premalo je katolikov v Srbiji in ljudstvo je preveč vdano pravoslavju, da bi mogla katoliška propaganda v Srbiji ovirati državni razvoj, če se tudi sklene konkordat z Rimom. Vendar pa lahko zadobi ta Pašičev korak zgodovinski pomen. Srbija bo v Evropi pridobila le novih simpatij, če da katolicanom v vsej državi popolno prostost in zametki to prostost s posebno pogodbo z rimsko kurijo. Značilno za srbsko politiko pa je, da se ji s konkordatom tako mudi, da je poslala svojega poblaščenca v Rim, dokler še traja vojska in glede Albanije še ni nič določenega. Srbija zahteva za to pogodbo le eno koncesijo, namreč da se vzame nam protektorat nad katoliškimi Albanci. Na ta naslov se sklicuje dunajska vlada, če hoče opravičiti naše vmešavanje v albanske zadeve. Danes so še Črnogorci v Medovi, Srbi pa v Draču. Po vsem katoliškem delu Albanije se podpisujejo prošnje na Srbijo, Rusijo in Grčijo v tem smislu, da se katoliški del Albanije loči od mohamedanskega.

Te prošnje se bodo brezdvomno predložile tudi reuniji poslanikov evropskih velesil. Če se med tem časom posreči Pašiću skleniti z Rimom konkordat in pripraviti kurijo do tega, da nam odvzame protektorat nad katoliškimi Albanci, odzeta bi nam bila tudi formalna legitimacija vmešavati se v albanske zadeve. Če bi se nam vzel ta protektorat, ki ima itak le pomen cofa pri kapi, bil bi naši diplomaciji olajšan izhod iz zagate. To bi bil zlat most, po katerem lahko zapustimo stališče neplodne in neskončno drage prestižne politike in se zopet povrnemo na tla realne, interesne politike. Potem bi bilo mogoče, da se že sedaj končno in stalno reši albansko vprašanje tako, da se Albanija razdeli med balkanske države. To bi bilo v našem interesu in v interesu cele Evrope želeti in najbolj — pametno. Ali ravno za to je malo upanja, da se bo zgodilo!

PODLISTEK.

V. M. Garšič:

Štiri dni.

Konec.

Pričnem odvezavati steklenico, medtemko se uprem na levi komolec. Naenkrat zgubim ravnotežje ter se zgrudim z obrazom na prsa svojega mrtvega tovariša. Grozni mrliški vzduh mi zapira sapo.

In jaz pijem. Voda je sicer gorka a vendar ne pokvarjena. Varčeval bom z njo, da bom izhajal par dni. Nekoč sem se učil, da človek lahko izhaja brez živeža, le da ima dovolj vode. Pa kaj mi koristi, ako si zavlečem za par dni smrt? Naši prostovoljci so bržčas že odšli in Bulgari so razkropljeni. In daleč od tu je cesta. Da bi me našel človek, ni verjetno. Podaljšam si samo agonijo. Ali ne bi bilo bolje, prostovoljno končati? Moj mrtvi tovariš ima puško poleg sebe — in zdi se mi, da je nabita. Samo strel — in večna noč se prične. Ali naj?

Ne in tisočkrat ne! Vzdržati, dokler te ne zapuste moči, ne izgubljati poguma! Kdo ve, kaj mi donese jutro. Ako me bodo našli, sem rešen. Lahko še ozdravim, lahko zopet vidim svojo mamico, svojo Mašo! . . .

Bog v nebesih! Naj nikdar ne izvedo, kaj sem trpel! Naj mislijo, da sem padel in bil takoj mrtev!

Vrti se mi v glavi. Potovanje do mojega tovariša me je docela utrudilo. In ta strašni, nagnusni smrad! Kako črn je postal njegov obraz! Kako se bo predruščil šele jutri, pojutrišnjem? Tik njega ležim in nimam moči, da bi se premaknil z mesta. Ko se bom malo odpočil, bom poskusil prilezti na svoje staro mesto. Saj pihlja veter v nasprotni smeri, odpihal bo smrad.

Padel sem v popolno apatijo. Neusmiljeno žge solnce in jaz moram to trpeti. Ko bi le že napočila noč. To bo pač druga.

In misli se mi zmedejo, in zavest me zapusti.

*

Dolgo sem spal spanec omotice, kajti krog mene se je razprostirala noč, ko sem se zbudil. V nogah čutim zgoče bolečine. Moj sosed leži še vedno velik, nepremičen poleg mene.

Ali je mogoče, da človek tako leži tukaj in ne postane blazen? Ali me še ni zapustil um, ali je moj položaj le izbruh bolnih misli?

Kako sem le mogel, kako sem le mogel! Vse, kar sem ljubil in kar mi je bilo drago, sem zapustil, da v vsi naglici dospem sem, da sem lačen, da me mrazi, da ginevam vročine. Sem li le radi tega sem prišel, da tu trpim neznanske muke, da sem umoril človeka. Kaj sem pa storil uspešnega v prid vojske, razen tega umora?

Moriti — morilec! Kdo? Jaz? Ko sem se javil kot prostovoljec me niti mamica, niti Maša ni zadrževala. In vendar se jima je krčilo srce. Ali pre-

moten od visokega cilja, nisem videl njih solz. Ni mi bilo jasno, kaj žrtvujem, ni mi bilo jasno, kaka žrtev je to mojim dragim. Ali sedaj pojnim to, sedaj mi je jasno.

Ah, vi spomini, ne mučite me, zapustite me!

Vse pomisleke svojih prijateljev sem odklanjal. Kako pa tudi, da so me hoteli zadržavati? Kako se strinja njih obnašanje z junaštvom, domoljubljem in enakimi stvarmi! In odpeljal sem se v Kišenev. Tam so me vtaknili v uniformo in v družbi s tisočeriimi enakih sem odšel. In vsi smo izpolnjevali svoje dolžnosti, dasiravno bi bili najraje pobegnili, da se nas ni prisililo ostati.

Svež jutranji veter pihlja čez ravan. Grmičje tiho šušlja in ptiček žvrgoli še pol v snu. In zvezde so ugasnile. Temno nebo se je jelo svetlikati in nešteto belih oblakov ga krije; zginil je sivi mrak. Tretji dan . . .

Tretji dan . . . Koliko jih bom pač še preživel. Oslabljen sem in komaj mi bo zadoščala moč, da se splazim od mrliča. No, tovariš moj, kmalu si bova enaka in kmalu ne bova drug drugemu več nadležna.

Malo vode popijem. Kako dobro se prilega! Varčevati moram žnjo. Le zjutraj, opoldne in zvečer si bom privoščil požirek.

*

Solnce je vzhajalo. Krvavordeča je jutranja zarja, v katero štrle veje grmovja. Postal bo pač vroč dan.

Ob petdesetletnici Narodne čitalnice v Kranju.

„Splošno so pa bile čitalnice vendarle skoro najvažnejši kulturni in politični činitelj v slovenski javnosti šestdesetih let“.

Iv. Grafenauer. (Zgodovina novejšega sloven. slovstva II. del. str. 23.).

Narodna čitalnica v Kranju spada med najstarejša društva te vrste na Slovenskem. Ko so Škofjeločani dobili leta 1862. svojo čitalnico, je njihov zgled predramil Kranjčane in jih tako navdušil, da niso hoteli zaostati za svojimi sosedi, ampak so se resno potrudili, da tudi sami osnujejo svojo čitalnico. V ta namen so se vršile priprave že l. 1862, sestavili so pravila in zadeva je po resnem prizadevanju toliko napredovala, da so na dan 29. januarja l. 1863. sklicali prvi redni občni zbor. Ta dan je pravzaprav rojstni dan naše čitalnice. Prihodnjo sredo torej učaka naša čitalnica častljivo starost petdesetih let.

Petdeset let kulturnega dela. To je že nekaj in spodobi se, ob tej priliki izpregovoriti dve, tri besede.

Kaj so hoteli čitalničarji? Svoje društvo so ustanovili z istim namenom, ki je vodil Hrvatke že dvajset let preje pri snovanju njihovih čitalnic, z istim namenom, ki so ga imeli rodoljubi v Mariboru, Ljubljani, Celju, Trstu, Tolminu, Gorici, Škofji Loki in Celovcu, ko so v l. 1861 in 1862 ustanovljali čitalnice v imenovanih krajih. Društvo naj skrbi članom za čtivo primernih slovenskih in nemških časopisov in listov. Nadalje naj društvo prireja veselice. Imenovali so jih „besede“, pri katerih so se člani zabavali in izobraževali, kratkočasili in navduševali z godbo in petjem, z gledališkimi igrami in plesom, z govori in predavanji.

Glavna misel pa, ki je družila in spajala čitalničarje drugod in v Kranju je bila — misel narodna, misel slovenska. Tako so postale čitalnice središča vsega tedanjega narodnega življenja in narodnega dela. V čitalnici so se shajali vsi oni, ki so čutili narodno, ki so se zavedali, da so Slovenci, ki so spoznavali, da je slovenski jezik lep in gibčen. Kako sladko se je glasil ta jezik iz jasnih grl navdušenih pevcev, kako mogočno je donel iz ust govornika, ki ga je prevzel ogenj domovinske ljubezni, kako globoko je tekel ta jezik spretnemu predavatelju in kako mično in vabljivo so kramljali v dragi domači govorici gibčni diletantje pri gledaliških predstavah. Čitalnične besede so pomenile ure pravega narodnega navdušenja in domovinskega navzetja.

In meščan, ki je preje najrajši in skoro izključno kramljali s someščani v nemščini, je prišel do prepričanja, da se da tudi v slovenskem jeziku prijetno in neprisiljeno pogovarjati v tistem jeziku, o katerem so preje po mestih mislili, da je ustvarjen samo za kmeta tam zunaj po gorskih vaseh. V čitalnicah so se naši meščani narodno vzbudili in prerodili. Slovenščina je tako dobivala tal v javnosti in je polagoma, korak za korakom postajala občevalni jezik tudi srednjih, meščanskih slojev.

V čitalnicah je potekla zibel raznim drugim društvom. Iz čitalnice so vznikla pevska, gledališka, telovadna društva. Tako je iskati na primer v ljubljanski čitalnici početka za Glasbeno Matico, za Dramatično društvo, za Sokola. Drugod — tako

pri nas v Kranju — pa so v okviru čitalnice nastali razni odseki, da tako razbremeneno delovanje odborovo in goje petje, oziroma skrbe za prirejanje gledaliških iger.

V čitalnicah so se shajali vsi rodoljubno misleči moške tedanjega časa, pa naj so bili meščani, uradniki, učitelji, duhovniki, in so se ozbiljno razgovarjali v vseh zadevah, ki so se tikale narodne kulture, bodisi v gmotnem, duševnem ali političnem oziru. Rekli so marsikatero pametno besedo, sprožili so marsikatero važno misel in se pogosto z vsemi močmi in silami zavzeli za to, da je ta ali ona misel, ta ali oni načrt postal meso in kri v prid in hasek slovenskega rodu. Skratka: narodne čitalnice so bila prava narodna zbirališča in ognjišča. Kakor na Veliko soboto zanetijo ob farni cerkvi posvečeni ogenj in ga razneso v najbolj oddaljena sela, tako je gorel v čitalnicah pravi domoljubni ogenj in ljudje so prihajali in so razširjali ta ogenj v najbolj skrita zakonjta. Prerodile so čitalnice mesta, prerodile tudi okolico „bližnjo in daljnjo“.

Narodni čitalnici v Kranju se ni treba sramovati svojih sredstev. Izpolnjevala je po svojih močeh stavljeno si nalogo: biti središče narodne družbe, ki se hoče v narodnem duhu zabavati in izobraževati. Svoje narodne misije ni nikdar zatajila, nikdar se jej izneverila. Njen prapor je neomadeževan in tak ostani tudi za naprej.

Novi časi so prinesli nove potrebe in zahteve. Odbor Narodne čitalnice v Kranju ni bil slep in gluha za to, kar se godi okrog njega, in je skušal po svojih močeh in po svoji najboljši volji zadostiti novim potrebam. Šlo se je pred vsem za to, da dobi Čitalnica socialno lice in da ne omeji svojega delovanja samo na meščanske kroge v ožjem pomenu besede, temveč da pritegne v svoj krog tudi druge sloje. Odbor se je postavil na edino pravo stališče, da je vstop v Čitalnico dovoljen vsakomur, kdor se hoče tu na pošten način izobraževati in zabavati. Vsaka stanovska razlika naj izgine.

Društvo je začelo paziti na to, da se vse njegove prireditve vrše na najširši podlagi. Začelo je torej izrecno prirejati ljudske predstave, ljudska predavanja in svojo društveno knjižnico je preosnovalo v ljudsko knjižnico. Vse ljudske prireditve so se izvršno obnesle. Prišli so v Čitalnico zastopniki vseh stanov mesta Kranja in so spoznali, da se morejo tudi tu izvršno zabavati; prišli so tudi kmečki ljudje iz okolice in so se v Čitalnici vsikdar dobro počutili. Najlepše pa uspeva ljudska knjižnica, za katero žrtvuje Čitalnica mnogo denarja. Kadar pride knjižnična ura, si podajajo kljuko meščani in uradniki, delavci in kmetje, gospodične in služkinje. Tako je prav! In veselje je gledati zlasti preproste ljudi, ki žarečih obrazov odhajajo iz knjižnice s celimi skladovnicami knjig in komaj čakajo, da jih prebero in si izposodijo novih.

Petdeset let kulturnega, poštenega kulturnega dela! Kdo naj prešteje vse besede, koncerte, predavanja, gledališke predstave, ki jih je v tem času priredila Čitalnica. Na to svoje delo je lahko upravičeno ponosna. In delo je prineslo lepe uspehe, ki naj vzpodbujajo in bude veselje k novemu trudu in naporu, k novim nalogam in stremljenjem, k novi požrtvovalnosti.

Blagoslovljen Vaš spomin, Vi vrli rodoljubi, ki ste se pred petdesetimi leti pošteno potrudili,

da ste v Kranju v življenje poklicali Narodno čitalnico: Konrad Pleiweiss, Konrad Lokar, Karol Šavnik, Matej Pirc in gospa Katarina Florijan. Vsi ste že legli v grob, le Karel Šavnik še živi, naš častiti starina in priča onih dni, ko se je začel Kranj narodno prerajati po — čitalnici.

Čitalnici iz srca častitamo k petdesetletnici pa želimo, naj še nadalje deluje, zvesta svojemu staremu programu: vse za dragi narod, in vse za zdravi napredek!

Zimski šport v Kranju.

Pri sedanjem stanju razmer je v Kranju dosti prilike za izvrševanje toli prijetnega in koristnega zimskega športa. Sankanje po cesti proti Savskemu drevoredu, po klancu do „Lajha“ in drsanje na navadno slabem drsališču v Stražišču pride sicer komaj v poštev.

Vendar pa nam nudita bližnja Šmarjetna gora in Sv. Jošt s svojima ugodnima legama najlepšo priliko za zimski šport. Drugod se zasebniki kakor tudi javna zastopstva pridno trudijo, da vstvarijo ugodne pogoje za izvrševanje zimskega športa, in sicer v svojo lastno korist, ker on prinaša lep dobiček tistim, ki ga pospešujejo. Tudi pri nas bi se dalo v tem oziru marsikaj storiti. Lepo sankališče brez vsakih posebnih stroškov bi se dalo napraviti zlasti za mladino, na južni strani Šmarjetne gore pod Cofiščem. Za izurjene sankarje s kratkimi sankami je tudi pot s Šmarjetne gore pripravna, samo da so tu ovinki večidel prekratki. Krasno sankališče, ki bi v vsakem oziru lahko teknovalo z onim v Bohinju ali z onim na Ljubelju, bi se dalo vstvariti s sv. Jošta.

Na Šmarjetni gori je zlasti sledeča smer priporočati. Tik pred Cofiščem, katero žalibog še vedno ni oskrbovano in gostom dostopno, se vsedeš na svoje sanke ter se pelješ po do preklica dovoljeni poti okoli severne strani Šmarjetne gore do sedla. Do tu sem ni treba nikjer prestopiti ali ustaviti se, ako je sankar le količkaj izurjen v sankanju. Od sedla se lahko sankamo naprej po navadni poti, ki pelje s Šmarjetne gore čez Kalvarijo v Kranj. Vendar pa je ta smer priporočati samo zelo izvežbanim športnikom, ker so ovinki prav težavni in zelo nevarni za sanjkanje. Razun tega je na onih krajih, koder je gozd najbolj gost, na poti tako malo snega, da se tod ni mogoče sankati, ker štrli povsod ostro kamenje izpod snega; takih točk pa je več.

Zelo priporočljiva pa je sledeča smer s sedla. Dospevi na sedlo, zavij okoli kozolca na desno po strmi vozni poti nizdol, dokler ne dosepeš za prvo, na levi strani ob poti stoječo enonadstropno hišo. Tu kreni čez travnik na levi mimo hiše na pot, ki pelje od hiše proti dolinici. Tu se nam nudi naravnost idealno sankališče. Po tej poti se peljemo do kozolca, ki stoji na desni strani ob poti. Pred tem kozolcem pa zavijemo na desno čez travnike navzdol na plano. Celo pot od Cofišča pa dol v dolino prevozimo lahko v 10 do 15 minutah.

S sv. Jošta so te-le poti za sankanje prav pripravne in ugodne. Od križa na „Puščavi“, tik pod Joštovim vrhom, se odpeljemo po vozni poti, ki vodi nad „studencem“ in okoli njega navzdol. Ne da bi se morali kje ustaviti, se sankamo lahko do „romarske gute“. K večjemu da se moramo ustaviti na onem ovinku, kjer je postavljen kažipot in

Mojega tovariša je strašno pogledati. Lasje mu že izpadajo. Koža, že od narave temna, mu je postala blede in rmena. Obraz je zatekel in koža je tako napeta, da je počila za ušesi. V ranah mrgoli črvov. Čevlji zijajo in iz odprtih silijo kožni mehurji. Celo telo je napihnjeno.

Njegova bližina je neznosna in da še nisem zblaznel, mi je uganka. Jaz moram proč od njega, veljaj karkoli. Ali mi bo pa to še mogoče? Pač sem še v stanu, dvigniti levo roko do ust, da pijem, ali dvigniti celo telo . . . ?

In jutro mine, predno se mi posreči, da se splazim le korak od mrliča. Strašne so bolečine, ali jaz jih ne upoštevam. Navadil sem se nanje in utrjen sem proti njim.

Pridobil pa nisem mnogo. Samo hip si domišljujem, da čutim svežejši zrak, a potem se obrne veter in mrliški vzduh me popolnoma objame. In prazni želodec kruli in čreva se mi krčijo.

Na višek obupnosti sem došel . . . Jočem kakor mal otrok.

Omamljen in ves potrč ležim tu. Kar na enkrat — ali me varajo moji živci? Zdi se mi . . . Ne, nič ni! In vendar — govorico čujem. Ropot kopit — človeški glasovi. Skoro sem na tem, da bi zavpil, a vendar premislim. Kaj, ko bi bili Turki. Kaj potem? Neusmiljeni so, in človeku se ježe lasje, ako čita v časopisih, kako mučijo ujetnike. Padlemu sovražniku potegnejo še pri živem telesu kožo raz telo in zažgo ogenj pod nogami ranjen-

cev . . . Oh, to prokleta grmičevje! Zakaj me zakriva in mi brani razgled? Ah, tukaj so veje pustile malo razprtino — in kakor skozi kukalnico vidim košček prostega polja. Potok teče tam mimo. Morda je to ona voda, katero smo pili, predno se je začel boj. Da, in sedaj razločujem tram, ki leži preko potoka in kateri nam je služil kot most. Vsekakor bodo jahali skozi in potem jih bom videl. Glasovi so potihnili in nisem razumel njih jezik. Bog v nebesih! Ako bi bili moji tovariši! Ko jih zagledam ob potoku, začnem upiti in gotovo me bodo čuli. Boljše je, da še hip počakam, kakor da padem v roke barbarov. Kaj se neki mudijo tako dolgo, medtem ko jaz ginem nestrpnosti.

Ha —! Kaj vidim! Kosaki! Modre uniforme, rdeče lampase, bajonete! Spredaj na čilem konju jaše črnobradat častnik. Stotnija koraka čez potok, stotnik se obrne v sedlu in vidim kako zapoveduje:

„Ga—lop! Na—prej!“

„Stojte! Stojte! Za božjo voljo! Na pomoč! Na pomoč, bratje!“ vpijem. Ali ropot konjskih kopit in glasno govorjenje vojakov je močnejše kakor moj stok — ne čujejo me.

Prokleti! Z obrazom padem na zemljo in ihtim, htim. Iz steklenice, ki se je pri mojem padcu prevrnila, se razlije voda — moje življenje — moje upanje — podaljšanje trenutka moje smrti.

Ali si morem še domišljati otopelo brezupnost, ki se me je polastila pri tem strašnem slu-

čaju. Kakor mrtev ležim z zaprtimi očmi. Veter se vedno menja ter mi donaša kmalu svež zrak, kmalu mrtvaški duh.

In sonce pripeka še vedno. Roki in obraz so mi že zatečeni in posuti z mehurji.

Oh, moja mamica! Ko bi vedela, koliko trpim, ruvala bi si svoje osivele lase, proklela bi dan, katerega si me rodila; proklela bi ves svet, ki si je izmislil vojno v pogubo celega človeštva!

Ali ti in Maša bržčas ne boste izvedeli nikdar o mojih mukah. Zbogom, mamica, zdravstvuj ti zala nevesta, edina moja ljubezen! Ah, kako težko mi je pri srcu! Zdi se mi, da oklepa moje srce žareč obroč.

In zopet vidim belega psička pred seboj. Hlapec ni imel usmiljenja ž njim. Treščil je psička z glavo ob zid, ter ga vrgel med smeti. Ali živalica je živela še cel dan, jaz pa, še nesrečnejši od psa, se mučim že tri dni.

Jutri — četrti dan! Potem pride peti, šesti . . . Smrt, kje si? Pridi, ah, pridi ter me popelji s seboj!

Ali ona ne pride . . . Noče me . . . Jaz pa ležim v tem strašnem solncu. Niti požirka vode nimam, da bi si namočil izsušene ustnice. Gnili mrtvaški duh me zaduši. Truplo mrtveca je že docela razpadlo. Nebroj črvčkov lazi po njem. Kako so urni! Ko od tega mrtveca ne bo več preostajalo, kot kosti in uniforma — potem pridem jaz na vrsto. Tudi jaz bom tako izgledal . . . Ah, blaznost, ali se me že prijemlješ?

se odcepi steza v Rakovco. Pri „romarski guti“ moramo iti kakih 20 korakov peš, ker gre tu pot malo navzgor; potem pa hajdi navzdol po strmih in za sankrača zanimivih „Goljujijah“ do pševskega travnika („Na ravnem“). Od tega travnika se sankamo nepretrgoma naprej po vozni poti, ki je speljana sprva ob grebenu, zavije potem malo na levo ob severni strani nizdol, potem pa na desno mimo „lojtrce“ doli v dolino do znamenja sv. Tilna. S pševskega travnika gremo lahko tudi peš skozi „Sodarjevo smrt“ na novopopravljeno vozno pot, ki nas pelje pod pševskim poljem, navzdol v dolino.

Na celi poti od „Puščave“ do znamenja v dolini je treba torej pri sedanjih razmerah prestopiti, oziroma se ustaviti, samo trikrat, namreč pri kažipotu na Rakovco, pri „romarski guti“ in na pševskem travniku nad „Sodarjevo smrtjo“. Z razmeroma malimi stroški pa bi se dali tudi ti nedostatki odstraniti. Ovinek pri onem kažipotu se da lahko ublažiti in v večjem krogu speljati; eventualno bi se morala napraviti tu nizka barijera. Pri „Sodarjevi smrti“ nad „Goljujijami“ bi morali pot za poldrugi meter znižati, isto velja za vozno pot, ki pelje s pševskega travnika ob grebenu nizdol. Samo to in nič drugega ni treba izvršiti in dobimo krasno, naravnost idealno sankališče. Pelješ se sprva skozi gost gozd; na obeh straneh se klanjajo ob poti vrhovi in veje smrek in bukev pod težo lesketajočega se snega. Pod „romarsko guto“ se ti nudi krasen razgled čez loško polje na „kofjeleško gorovje“, Smarno goro in Ljubljano, daleč doli v ozadju. Ko pa si se pripeljal od pševskega travnika skoz majhen gozdček na senčnato pobočje gore, razprostira se pod tabo krasna gorenjska stran v vsej svoji lepoti.

To bi bilo sankališče, ki bi imelo veliko privlačno moč zlasti na Ljubljančane in velik pomen sploh za tujski promet v Kranju.

POLITIČNI PREGLED.

Maščevalno politiko

nameravajo uvesti naši klerikalni poslanci v parlament. Prišlo pa je tako: Ker manjka našim klerikalcem denarja za strankarsko-gospodarske organizacije, ki baje ne stoje na posebno trdnih nogah, so pričakovali, da jim pade v narodno-gospodarskem odseku kaj cvenka iz vladne mize. Ustanovil naj bi se splošni kreditni zavod za pridobitne in gospodarske zadruge. Poslanec Krek je obširno poročal; Čehi so nasprotovali in stavili predlog, da se naj obravnava o tej predlogi odloži za štiri tedne. Češki predlog je prodril na velikansko jezo naših klerikalcev, ki so imeli takorekoč že v žepu svetle kronce za svoje šibke zadruge. Grozili so z maščevanjem. Bržčas nameravajo ponoviti svojo obstrukcijo proti vodnocestnim predlogom, ki bi češkim deželam veliko koristile, ki pa so jih naši klerikalci že enkrat obstruirali, da pospešijo v narodno-gospodarskem odseku predlogo o splošnem kreditnem zavodu. Z ozirom na to obstrukcijo je izjavil češki poslanec dr. Kramař, da to nasprotovanje Čeha boli tembolj, ker so vedno podpirali Slovence. Izjavil je pa tudi, da bi morali Čehi v podobnem slučaju uravnati svoje postopanje brez ozira na druge stranke, slovanske ali neslovanske. Tako so odbili naši klerikalci edine prijatelje, ki smo jih imeli v parlamentu. Proti številnim sovražnikom se bomo seveda lažje borili brez zaveznikov!

Dan je minil, noč mine in situacija je še vedno neizpremenjena. Listje grmičevja šumi in šušlja, kakor bi se tiho med seboj pogovarjalo.

„Umrli boš — umrl — umrl —!“ šepče.

„Nikdar ne vidiš več svojcev — nikdar — nikdar!“

„Nikogar več!“ odgovarja na nasprotni strani

„Nikogar več!“ je odgovor.

Tresoč se od strahu hočem planiti kvišku. Ali me že zopet vara sen!? Iz grmovja me gledajo dobre rjave oči Jakovleva, ki je naš najmlajši narednik.

„Lopate sem!“ upije. „Tu sem našel še dva, kojih eden je že skoro popolnoma segnit!“

„Ne pokopati, saj živim, ne lopati!“ hočem zaklicati, ali le lahen vzdih se mi izvije iz posušene grla.

„Bog moj! Eden živi in se pregiblje! Saj to je Ivanov, otroci! Hitro semkaj, naš gospod Ivanov še živi! Tecite po zdravnika, naj pride takoj!“

Pol minute kasneje me krepčajo z vodo in vodko... Potem omedlim.

Lahno zibajoč se dvigne nosilnica. Zibanje me uspava. In prebudim se, ter zopet zaspim. Obvezane rane mi ne delajo bolečin, dobrodejno čuvstvo se polasti celega života.

„Stojte! Nosilnico doli! Menjati moštvo! Prijeti — vzdigniti! Naprej!“

Zapoveduje Peter Ivanič, ki je naš bolniški častnik. Visokoraščen, suh in žilav človek je in srčno dober.

Štajerski deželni zbor

že dalj časa ne more redno zborovati, ker obstruirajo slovenski klerikalci. Zastalo je vsled tega deželno gospodarstvo. Vsled tega skuša nemška večina in vlada spraviti delovanje zopet v tek in se pogaja s slovenskim klubom štajerskih deželnih poslancev. Slovenske zahteve so gospodarske, kulturne in politične. V gospodarskem oziru se zahteva deželni kulturni svet z narodnimi sekcijama, pospešuje naj se tudi v slovenskem delu Štajerske gospodarski razvoj z novimi cestami, železnicami itd., slovenskemu šolstvu naj se omogoči razvoj na ta način, da se po češkem vzorcu deli tudi deželni šolski svet. Nadalje naj se nastavljajo pri deželnih in državnih oblastih sorazmerno tudi slovenski uradniki; v to svrhu naj se dogovori pravičen ključ. Jezikovna raba naj se uravna po zahtevah enake pravice in potrebe. Pričakovati bi bilo, da vztraja klub pri svojih zahtevah in da jih štajerski klerikalci ne nategnejo po kranjskem vzorcu na strankarsko kopito. So-li zmožni tega?

Delegacije

se snidejo, kakor se domneva, že meseca aprila na Dunaju. Dovoliti bo treba zopet mornariški upravi nič manj kot 300 milijonov kron za 4 nove ladje-velikane. Najlepše na celi stvari je to, da ne bo uprava čakala, da delegacije dovolijo to svoto. Saj se že baje pripravlja material in vlivajo kanoni za te ladje. No, pa saj ne bo to nič novega pri nas.

Mir

je hotela skleniti vlada Kaimil paše z balkanskimi državami. Upoštevala je dejanske razmere, ki so nastale vsled nepričakovano slavnih zmag balkanskih zaveznikov. Silili so pa Kiamila k temu koraku tudi drugi oziri. Turške finance so tako slabe, da finančni minister ne more uradnikom in častnikom izplačati mesečne plače. Hotel je najeti pri otomanski banki v ta namen posojilo. Toda ni ga dobil vsled pritiska Francozov, ki hočejo s finančnim bojkotom izsiliti mir. Se večji je pritisk Rusije, ki grozi, da zasede v Aziji nekaj turških okrožij in pošlje vrh tega črnomoško brodovje pred Carigrad, Turčija ne sklene miru. Kiamil je pridobil za mir tudi prej trdovratnega sultana, ko mu je povedal, da so porazili dne 18. t. m. Grki pred Dardanelami turško brodovje. Da si vlada zavaruje hrbet proti Mladoturkom, je sklicala kakih 100 vojaških, posvetnih in cerkvenih dostojanstvenikov na posvetovanje. Tudi ti so se izrazili za mir. Na podlagi tega bi se lahko iznova pričela v Londonu pretrgana pogajanja in bi se lahko sklenil v nekaj tednih vsestransko zaželjeni mir.

Upanje na mir

je nenadoma uničila mladoturška stranka 23. t. m. z revolucijo. Pod vodstvom znanega polkovnika Enver beja je vdrlo kakih 300 Mladoturkov v ministerstvo in izsililo odstop Kiamilove vlade. Tudi sultan se je udal in poveril vlado mladoturškemu generalu Mahmud Šefket paši. Minister za notranje zadeve Talat bej je izjavil, da ne nameravajo Mladoturki sicer nadaljevati vojne, da pa pod nobenim pogojem ne odstopijo Odrina Bolgarom. Če je ta mladoturška revolucija resna in ni samo komedija, če vztraja nova vlada glede Odrina pri tej izjavi, ima to lahko za celo Evropo nedogledne posledice. Balkanska vojna se bode z vso grozo in strahom nadaljevala, Rusija bržčas uresniči svoje

Pogledam ga.

„Peter Ivanič!“ zašepetam.

„Kaj je, golobček moj?“

In Peter Ivanič se je sklonil čez me,

„Peter Ivanič,“ kaj vam je povedal zdravnik?

Ali bom kmalu umrl?“

„Kaj vam pride na misel, Ivanov! Saj ne boste umrli, kosti so vam cele in zdrave. Prava sreča! Ranjena ni niti ena arterija. Ampak kako ste mogli preživeti te štiri dni?“

Kaj ste pa jedli?“

„Ničesar!“

„In pili?“

„Odvzel sem Turku steklenico z vodo. Peter Ivanič, sedaj pa ne morem več govoriti, kasneje...“

„No, pa bog z vami, golobček, le spite sedaj, le spite...“

In zopet zaspim — in zavest me zapušča...

Prinesejo me v divizijsko bolnico. Vidim, kako se nagiba čez mojo posteljo zdravnik in usmiljenka. Poleg teh pa vidim tudi znamenitega ruskega zdravnika, ki si dela opravka z mojimi nogami. Roke ima krvave. Potem pa se obrne k meni, rekoč:

„Hvalite boga, mladi mož. Živel boste! Odvzeli smo vam sicer levo nogo — ampak to je samo malenkost... Ali sedaj lahko govorite?“

In v stanu sem govoriti in mu povem vse, kar je tu zapisano.

grožnje. S tem se odtrga od gore skala, katere nadaljnja pot je nepreračunljiva.

Narodno-gospodarstvo.

Davek na vžigalice.

V finančnem odseku se razpravlja sedaj o davku za vžigalice. Predložen je načrt zakona, ki vsebuje sledeče paragrafe:

Načrt zakona o davku na vžigalice obsega sledeče določbe:

§ 1. Vžigalice in vžigalne palčice iz slame, lepenke, šote in enakih tvarin, dalje vžigalne svečice iz stearina, voska in enakih tvarin so podvržene davku za porabo (davek na vžigalno blago).

§ 2. Ta davek iznaša: 1. a) za vžigalice v škatljicah za vsakih 80 komadov 2 vin., za vsake nadaljno množino do zopetnih 80 komadov, 2 vin. b) Pri vseh drugih vžigalicah za vsak zavitek 60 komadov 2 vin., za vsako nadaljno množino do zopetnih 60 komadov 2 vin. 2. Za zavoj vžigalnih svečic 10 vin. za množino 60 komadov. Za večje množine do zopetnih 60 komadov 10 vin.

§ 3. Tega davka so proste pod pogoji, ki se določijo naredbenim potom: 1. Vžigalice, ki se izvažajo iz krajev, ki so podvrženi temu zakonu. 2. Vžigalice, ki jih nosijo seboj potniki v primerni množini, za čas njih potovanja.

§ 4. Ta davek je plačati: 1. Za vžigalice, ki se uvažajo v carinsko okrožje, od prejemnika ob času carinske odprave. 2. Za vžigalice, ki se uvažajo iz kraja, ki ni podvržen temu davku od onih, ki prevzemajo pošiljatev. 3. Za vžigalice, ki se izdelujejo v okrožju, podvrženem temu davku, od izdelovalca, predno se oddajo iz izdelovalnega prostora. Finančni minister je pooblaščen dovoliti, da se v svrhu opustitve štetja posameznih komadov v zavojih (točka 1. in 2.) v določitev visočine davka po §. 2. tehta zavoje. Naredbenim potom se lahko določi višina davka s tem, da se prilepijo na posamezne zavoje vžigalic davčne znamke.

§ 5. Kdor dobiva vžigalice v mejah carinskega okrožja, a iz kraja, ki je izven mej davka na vžigalice, ima to naznaniti finančnemu organu, ki je določen naredbenim potom. Dalje ima zavoje, predno jih odpre, dostaviti k uradnemu pregledu ter plačati določeni davek. Vsa železniška in parobrodna podjetja so obvezana od dneva razglasitve tega zakona, dalje naznaniti pristojnemu finančnemu organu vse pošiljatev vžigalic ali vžigalne žice, ki so bile oddane v carinskem okrožju, ampak izven mej veljavnosti tega zakona, še predno jih oddajo prejemniku. Naznanilo naj vsebuje kraj oddaje in prejema, ime oddajatelja in prejemnika in vse podrobnosti o vsebini in teži pošiljatev, ki so razvidne iz oddajnih listin. Istotako je naznaniti vsako pošiljatev, ki je bila najprvo namenjena v kraj izven veljavnosti tega zakona, a se je pozneje vsled premembe naslova, izročila prejemniku v kraj, ki leži v mejah veljavnosti tega zakona.

§ 6. Kdor izgotavlja vžigalice ima to 14 dni po razglasu zakona naznaniti finančnemu uradu. Ako pa se je obrat pričel že po razglasu tega zakona, se ima to naznaniti finančnemu uradu najmanj 14 dni pred otvoritvijo obrata.

§ 7. Tovarne vžigalic so podvržene kontroli. Natančnejše določbe glede izvršitve te kontrole primorajo tovarnarje, da dovoli finančnim organom vsak čas dostop v obratne prostore in skladišča. Na razpolago mora biti tem organom tudi posebna pisarna ter imajo vpogled v vse trgovske knjige.

Podjetnik je nadalje zavezan, da vodi o izdelavi in prodaji posebne knjige, kojih razpredelitev se bo naznanila naredbenim potom.

§ 8. Vžigalice se smejo oddajati v promet, samo v zavojih. Način in velikost teh zavojev se določi naredbenim potom. Vsaka oddaja iz prostora izdelave, je podvržena davku. Plačati se ima davek najkasneje pri naznanitvi oddaje; lahko se pa pri posebnih okoliščinah ta rok podaljša.

§ 9. Neplačani davek na vžigalice je izterjati na isti način, kakor neplačane direktne davke.

§ 10. Čas, kdaj ugasne davek na vžigalice, določa zakon z dne 18. marca 1878. Konec prih.

Za konjerejce. Poljedelsko ministrstvo vabi konjerejce, da priglasijo svoje žrebce, katere hočejo prodati, naravnost ministrstvu z eno krono kolekovano vlogo do konca aprila t. l. Naznanjeni žrebci se bodo ogledali po zastopniku c. kr. žrebčarne in jih bo potem država, kolikor bo sposobnih, kupila jeseni. Posestnik, ki je naznanil svojega žrebca, pa ni vezan, da bi ga ne smel drugam prodati, ravno tako pa tudi država ni vezana žrebca kupiti, če tudi je bil pri ogledu spoznan sposobnim. V naznanilu je navesti rod, velikost, barvo, starost in ceno žrebca in kraj, kjer naj se ga ogleda. Rod žrebca se mora od očetovske in materinske strani nedvomno dokazati. Mrzlokrvni žrebci se bodo kupovali le, če so dopolnili že drugo leto, vročokrvni žrebci pa le, če so najmanj 3 leta stari.

Po statističnem izkazu c. kr. poljedelskega ministrstva se je lansko leto v Avstriji pridelalo na površini 1,260.317 ha (24,566.405 hl) 18,952.639 q pšenice, povprečno na 1 ha 15 q ali 19,5 hl. Na površini 2,032.138 ha se je pridelalo (42,153.707 hl) 29,748.033 q rži, povprečno na 1 ha 14,6 q ali

20,7 hl. Na površini 1,065.903 ha se je pridelalo (26.128.548 hl) 17,065.756 q ječmena, povprečno pride na 1 ha 16 q ali 24,5 hl. Na površini 1,866.931 ha se je pridelalo (51.582.797 hl) 24.300.998 q ovs, povprečno pride na 1 ha 13 q ali 27,6 hl. Na površini 302.654 ha se je pridelalo (5.304.596 hl) 3.875.179 q koruze, povprečno pride na 1 ha 12,8 q ali 17,5 hl. — Na Kranjskem se je pridelalo: na površini 26.504 ha (270.174 hl) 194.712 q pšenice, povprečno na 1 ha 7,3 q ali 10,2 hl. Na površini 12.711 ha (118.179 hl) 79.172 q rži, povprečno na 1 ha 6,2 q ali 9,3 hl. Na površini 9805 ha (109.778 hl) 66.769 q ječmena, povprečno na 1 ha 6,8 q ali 11,2 hl. Na površini 12.568 ha (246.547 hl) 111.263 q ovs, povprečno na 1 ha 8,8 q ali 19,6 hl. Na površini 12.551 ha (214.020 hl) 144.665 q koruze, povprečno na 1 ha 11,5 q ali 17 hl.

Na tedenski semenj v Kranju, dne 20. jan. 1913 se je prignalo: 95 glav domače govede, 5 telet, 64 domačih prešičev in 1 ovca. — Od prignane živine je bilo za mesarja: 60 glav domače govede in 64 prešičev. — Cena od kg žive teže: za pitane vole 88 v, za srednje pitane vole 84—86 v, za nepitane vole 76—78 vin., za teleta 1 K, za prešiče 1 K 18 vin.

Tržne cene

na tedenskem semnju v Kranju, dne 7. jan. 1912:		
Pšenica	100 kg	K 23.—
Rž	" "	" 22.—
Ječmen	" "	" 20.—
Oves	" "	" 21.50
Koruzna stara	" "	" 21.80
Koruzna nova	" "	" 18.50
Ajda	" "	" 24.—
Proso	" "	" 21.—
Deteljno seme	" "	" 170.180
Fižol ribničan	" "	" 25.—
Fižol koks	" "	" 30.—
Grah	" "	" 48.—
Leča	" "	" 48.—
Pšeno	" "	" 30.—
Ješprenj	" "	" 28.—
Krompir	" "	" 5.80
Mleko 1 l	" "	" —.20
Surovo maslo 1 kg	" "	" 3.50
Maslo	1 "	" 3.—
Govedina I.	1 "	" 1.80
Govedina II.	1 "	" 1.72
Teletna I.	1 "	" 2.—
Teletna II.	1 "	" 1.80
Svinjina I.	1 "	" 2.—
Svinjina II.	1 "	" 1.80
Prekajena svinjina I.	1 kg	" 2.20
Prekajena svinjina II.	1 "	" 2.—
Slanina I.	1 "	" 2.—
Slanina II.	1 "	" 1.70
Jajca 7 kom.	" "	" —.40

Občni zbor telovadnega društva „Sokol“, z ženskim oddelkom v Kranju, dne 4. jan. 1913. Konec.

K poročilu br. načelnika se oglasi br. R. Šlajpah, ki se spominja slavnostnih dni v Pragi. Nad vse veličasten utis teh dni ne more kvariti pogled na domače, semtertja prav malenkostne razmere. Mnogo mu ni všeč, vse premalo se ozira na sokolstvo in marsikoga še vidi na cesti, ki ni član Sokola. Br. Z. Kozina se zahvali br. načelniku za neumorno delovanje, ki se je največ trudil, da lahko Sokol v pretečenem letu izkazuje lep napredek.

Br. knjižničar Ivan Valenčič pa poda naslednje poročilo: Iz „Sokolove“ knjižnice so si izposodili v letu 1912: Člani v 111 slučajih 290 knjig; članice v 93 slučajih 250 knjig; trgovsko-obrtni naraščaj v 25 slučajih 43 knjig; skupaj v 229 slučajih 583 knjig. Ker ni šolski naraščaj telovadil, in ker se je telovadba trgovsko-obrtnega naraščaja vršila šele samo zadnje tri mesece, izposodilo se je v letu 1912 precej manj knjig nego v letu 1911, in sicer v 207 slučajih 471 knjig manj. Najpridnejše posegajo po knjigah članice, ki so si izposodile v 31 slučajih 91 knjig več. Društvena knjižnica obsega koncem leta 1912 glasom zapisnika 992 del (knjig) v 1221 zvezkih, in se je pomnožila v letu 1912 za 67 (del) knjig v 129 zvezkih. Nekaj teh knjig je kupil odbor (32 zvezkov), ostale so pa darovali društveni člani. Br. dr. Josip Kušar je pa za „Sokolovo“ knjižnico naročil tudi v preteklem letu ilustrirani češki leposlovni list „Zlato Praho“. — Bodi njemu, kakor tudi ostalim darovalcem izrečena na tem mestu najtoplejša zahvala za društvu podarjene knjige. „Sokol“ je član: „Družbe sv. Mohorja“ v Celovcu, „Slovenske Matice“ v Ljubljani, „Matice Hrvatske“ v Zagrebu, in „Muzejskega društva“ v Ljubljani. Br. Šlajpah predlaga, da se izreče br. knjižničarju za njegovo požrtvovalno delo najiskrenejša zahvala. Soglasno sprejeto.

Nato se preide k volitvami. Starosta Janko Sajovic imenuje skrutinatorjem br. Adalberta Pučnika in Antona Šinkovca. Izvoljeni so bili: Starosta br. Janko Sajovic, podstarosta br. Fran Benedik, načelnik br. Fran Ažman. V odbor: Jagodic Ivan, Valenčič Ivan, Polak Radoslav, Fock Makso, Verhunc Franc. Za namestnike, br. Potočnik Ivan,

br. Pučnik Adalbert, br. Šinkovec Anton, br. Zabuškoek Franjo. Za pregledovalca računov br. Šlajpah Rado in br. Meden Josip. Za praporščaka br. dr. Josip Kušar in njegovim namestnikom br. Ivao Volčič. Odposlanci na občni zbor G. S. Ž. br. Ažman Fran, br. Benedik Fran in br. Cvar Josip; namestnikom pa br. Sajovic Janko, br. Kozina Zvonko in br. Polak Radoslav.

Nato zaključil br. starosta Janko Sajovic občni zbor s pozivom, da se naj vsi brez razlike trdno oklenejo Sokola in da naj vsak po svojih močeh deluje za napredek in ideje „Sokolstva“. Zahvali se vsem navzočim za pozornost, s katero so sledili občnemu zboru in kličje krepak: Na zdar!

DOPISI.

Novice iz Škofje Loke.

Veselic in zabav v letošnjem predpustnem času nismo imeli ravno premalo. Kar pa jih je bilo, so večalimani vse dodle v oči naše klerikalne mogotce. Niti to nam ne privoščijo, da bi se včasih malce porazveselili v prijateljski družbi, ti naši ljudski osrečevalci! Ker smo odločno za to, da se v prvi vrsti narodne prireditve podpirajo in posečajo, nam ne more biti vseeno, ko žalibog tolikokrat opazamo, da nekateri naši krogi dajo prednost privatnim ali športnim veselicam, dasi načeloma tudi nismo nasprotniki takih naprav, kakor so to oni klerikalci, ki po hišah agitirajo proti plesnim veselicam našega, četudi od samih njihovih pristašev upravljanega „Gasilnega društva“. Sedaj, ko se nagiba h koncu ta prehodni veselilni čas, preiti nam je na

resno in smotreno delo. Kakor drugod, kjer čutijo pritisk klerikalne more, je tudi pri nas takega dela dovolj; pri nas smo še toliko na slabšem, ker imamo delavcev premalo, kritikastrov in zabavljačev pa čez potrebo. Mnenja smo tudi, da bi bilo dobro opustiti vsako tako brezplodno prekljanje, kakor je ono, kdo naj bi se predvsem lotil takega dela, starejše ali mlajše moči, imenitniki ali neimenitniki. Nihče naj bi se ne odtegoval narodnem delu radi kakih malenkostnih in nezmiselnih osebnosti. Kolikokrat slišimo tudi oni povsem jalovi izgovor: „Saj bodo že drugi opravili brez mene!“ Ali naj potem pod takimi okolnostmi sploh dosežemo kak uspeh? Takim in enakim naj veljajo že neštetokrat naglašane, a vedno še premalo uvaževane besede našega slavnega pesnika Gregoriča:

Dolžan ni samó, kar veleva mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan.

Štedljivost, ki jo uvaja sedanji naš klerikalni občinski odbor, je vsekakor malo preveč pretirana in presega vse dopustne meje. Sicer nam je znano, da naša mestna občina ne razpolaga z velikimi denarnimi sredstvi, zato naj se le štediti tam, kjer je potreba. Toliko grošev pa bi se menda že kje lahko dobilo, kolikor stane snaženje ulic in odvažanje snega. Zadnji sneg še vedno leži po ulicah tako, kakor je padel in ker je medtem mraz nekoliko odjenjal in je tudi deževalo, imamo po naših ulicah toliko brljuzge, da ni mogoče skoraj nikamor hoditi. Kaj si neki mislijo tujci, ki prihajajo k nam po opravih? Če se tudi v tem oziru ne bo naš slavní magistrat zganil, potem naj se nikari ne čudi, ako se kdo še — izogne blatne Škofje Loke.

Prememba posesti. Posestvo Valentina Homana, p. d. Pahovca v Starem dvoru (pri kolo-dvoru), kjer je bila pred kratkim mlekarna, je dne 21. t. m. kupil na javni dražbi voznik Blaž Rozman za 12.628 K.

Pogovor:

Miha: Tra-bum, tra-bum, tra-bum — — —

Janez: Kaj pa to pomeni, ali se ti že meša?

Miha: Meni še ne. Zdi se mi pa, da se je gotovo mešalo tistim, ki so hoteli odpraviti Soržovo verando, Plantaričeve in Homanove oleandre ter sankanje na Grabnu.

Janez: To je pa res, kakor da nimajo drugih skrbi.

Miha: Kakšen vrišč pa je tudi bil takrat pri tisti čudni proračunski seji. Odborniki so kar križem vpili!

Janez: Naj bi vsaj bil župan poklical „generala“, ta bi bil napravil red, pa bi bilo.

Miha: Ah kaj, ali ne veš kako se ta revež poti, ko mora vedno čediti pred farovžem? Ampak Lontržki Stalanič, ta jim je prav povedal, da naj nas kar zaplankajo!

Janez: Ej, mari jim je, če bi nas tudi, ko so sami že zadosti!

Jeseniške novice.

Jeseniška požarna bramba je srečno prijadrala pod varstvo Marijinih devic. Zastonj se razni, seveda samo doma pri ženah korajžni gasilski možakarji izprašujejo, kdaj se vrši običajna predpustna plesna veselica. Nevedneži, ali ne veste, da farovška kuharica kupuje svoje kuhinjske potrebščine pri bivšem socialistu, ki svoj čas ni mogel videti „farja“ živega in sedanjemu načelniku požarne brambe, zato pa ne sme biti pregrešnega

plesa. Lansko leto se je izdala parola, da se vrše veselice vsako leto v drugi gostilni, brez ozira na politično mišljenje. Saj baje tudi denar naprednjakov nič manj ne zaleže kot denar klerikalcev. Lansko leto se je vršila plesna veselica v hotelu „Zaherlin“, letos pa bi brambovci ne bili mož beseda, ako bi se vršila zopet v „Zaherlinu“. Če bi se pa vršila kje drugje, bi se pa konkuriralo hotelu „Zaherlin“. Zato je pa ples postal pregrešen po mnenju načelnika. Kremeniti možakarji so pri kimali in farovška kuharica je zmagala.

Iz Predoselj. Drobiž. 12. t. m. so blagoslovili tukajšnji „Ljudski dom“. V koliko bo ta draga stavba res v ljudsko izobrazbo, bo pokazala bodočnost. Po slabih izkušnjah drugod, ne moremo pričakovati kaj prida. Če bi se bil obrnil ta denar v kak občekoristen ali dobrodelen namen, recimo bolnico, ubožnico ali podobno, bi si Predosljani s župnikom vred postavili večer spomenik svoje ljubezni do trepečega človeštva. Pa za kaj takega menda ni dobit denarja. Novi dom je blagoslovil kranjski dekan, ki je pozneje spregovoril nekaj besedi, kakor tudi domači župnik in poslanec Zabret. Odkrito povedano, dekanov nastop nam kar nič ni ugajal. Proti našemu župniku je pravi — kmetavzar. Nič se ne čudimo, če ga Kranjci ne marate. Tudi njegov blagoslov, kakor je videti, ni dopadljiv Bogu. To so iskusili pred par leti Rupenčani s svojim motorjem in o tem smo se prepričali tudi sami. Odkritje doma se je nadaljevalo v gostilni. Tu so se začeli pretekati in dražiti Predosljani in Suhljani, Konec je bil kaj zalosten. Kurneka iz Suhe so tako pretepli, da je umrl v par dneh. — Naši samomorilci so kaj obzirni ljudje. Predno se je obesil Malešov Jaka, je pisal županstvu, naj mu nikar ne zameri, ker bo napravil toliko sitnosti. Pa recite, da nima manire! V smrt ga je gnalo baje grdo ravnanje domačih. — Pred enim tednom so bile pri občinski seji volitve v krajni šolski svet. Odborniki z županom vred so se že poprej zedinili na lastne kandidate. Pa pride listič bel iz kranjskega farovža in našemu ponosnemu ter zavednemu občinskemu odboru je zlezlo srce takoj v hlače. Korajža pa taka! — Od kranjskega dekana pričakujemo, da ostane dosleden. Če na nas nikdar ne pozabi, kadar so kake volitve, naj tudi takrat ne, kadar plačujemo davke. Plače ima več ko preveč.

Križe pri Trziču. V torek, 28. januarja t. l. se bode vršila v stari šoli v Križah konkurenčna obravnava, da se zagotovi organistu in cerkovniku na leto k dosedanjim dohodkom še 800 kron novih dohodkov, katere naj seveda plačajo davkoplačevalci, ki imajo sedaj itak „premal“ davka. Nismo nevošljivi organistu in cerkovniku primerne plače, nekaj pa nas le zanima, namreč bira. Ta bo najbrže tudi po tihem naprej ostala in bomo posestniki poleg določene plače dajali po dosedajni navadi tudi še biro. Tako nam je naš „ljubeznivi“ župnik zopet nakopal nove, občutne izdatke, pa se bodo še vedno našli kimavci, ki bodo slepo sledili temu osrečevalju svojih župljanov.

Iz Cerkljanske okolice. Zadnji „Domoljub“ v št. 3. piše, da mesar pri vsakem prašiču ali tetletu odšteje 1 kg „na štrik“ kadar ga vaga. To je res in to je tudi navada na celi Kranjski, Koroški in Štajerski. Iste navade pa ni na Hrvaškem, ker so hrvaški prašiči premalo vredni, da bi jih mesarji kupovali na vago. Pač pa se hrvaški prašič kupi za nekaj litrov vina ali piva in če ni drugače tudi žganja ali rakije. Kupi se ga po „dolgem“ ali pa „po čez“, kakor že je. Včasih pa se pri taki kupčiji kupi tudi „kozla“. — Vsak, kdor kupuje ali prodaja, že pozna to navado; tisti pa ki nimajo, da bi prodali, ali pa ki nimajo denarja, da bi kupili, pa seveda ne poznajo te navade. Zato naj si jo od sedaj naprej dobro zapomnijo, da bodo vedeli, kako je na Kranjskem in kako na Hrvaškem. — Mislil sem Vam brzojaviti, toda ker so brzojavi, posebno po deželi, večkrat pokvarjeni in imajo nekateri poštni organi preveč posla, tako da ležijo nekateri časniki, kakor na primer „Sava“, po celih 25 ur na poštnem uradu, sem rajši vrgel ta listič v naročje „Save“, da ga odnese našim slovanskim bratom doli na jug. Zagrebčan.

Šenturska gora. Velecenjeni gospod urednik! Prosim, bodite tako prijazni, in dajte malo prostora temu poročilu, ki sem ga dobil potem brezličnega telefona iz Ljubljane. V soboto, to je bilo dne 11. t. m., je bila obravnava proti Alojziju Pernetu, po domače Kazinarjevem Lojzetu iz Šenturske gore, ki je bil načelnik orlov, cerkovnik, organist, odbornik izobraževalnega društva, župnikova telesna straža in njegov pot ter desna roka ondotne učiteljice Leuc, ki je dobila 25% draginjsko doklado. Revež se je tako izpozabil, da je nekemu ondotnemu posestniku Matičetu ukradel iz omare 710 kron denarja, katerega so njegovi sinovi z žuljavimi rokami težko prislužili. Ker pa sta isti večer, ko je spravljal Matiče denar, Lojze in učiteljica tako dolgo dominala, da nista vedela, koliko je ura, in ker je bilo dovolj zanesljivih dokazov, je Lojzeta c. kr. deželno sodišče obsodilo na 8 mesecev ječe. — Tam sedaj lahko dolgo premišljuje, kolikokrat in kako dolgo je dominal in kolikokrat je dobil „domino“. — Gospod župnik pa naj populi vsem svojim mladim orlom perje, da zopet ka-

teljskega društva za šolski okraj Kranj. Skušal je tudi med tovariši vzbuditi veselje in zanimanje za perutninarstvo, to važno panogo narodnega gospodarstva. Mlekarna v Dolskem je Zupanovo delo; prav tako je bil med ustanovitelji pož. brambe v Dolskem. Dne 22. t. m. dopoldne so ponesli Zupana na pokopališče pri sv. Ajti. Pogreba so se udeležili: šolska mladina, mnogo stanovskih tovarišev, občinski zastop, požarna bramba in velika množica preprostega ljudstva od blizu in daleč. Pred šolo, v cerkvi in ob odprtem grobu so se poslovili tovariši od pokojnika z ganljivimi žalostinkami, ki so jih zapeli pod vodstvom g. Janka Tomana, nadučitelja v Moravčah. V srce je segel vsem nagrobni govor, ki ga je imel g. Lovro Letnar, nadučitelj v Mengšu. Pokojnik je bil navdušen, vsestransko delaven učitelj, značajan mož in zabaven družabnik. Vsak, ki ga je videl, ga ohrani v blagem spominu.

Kmetijski sestanek priredi c. kr. kmetijska podružnica v Lescah dne 26. januarja 1913 pri „Katrineku“ v Lescah. Začetek ob 3. uri popoldne. Spored: 1. Razgovor o raznih kmetijskih potrebah. 2. Saljiv sestavljen srečolov. 3. Prosta zabava z godbo na lok.

Mavčiče. Kakor smo že zadnjič poročali, je zidava naše toliko potrebne šole zagotovljena. Obravnava, ki se je vršila 18. t. m. med zastopniki občine in krajnega šolskega sveta, se je končala sporazumno s sklepom, da se z zidavo prične takoj spomladi in se stavba do jeseni spravi pod streho, prihodnje leto pa se delo nadaljuje tako, da se bode pouk v šolskem letu 1914/15 že pričel v novem šolskem poslopiju. Na 47.000 K proračunjene stroške pokrije občina z najetjem posojila, ki naj znaša 1913. leta 10.000 K, ostanek pa se najame leta 1914. Delo se bode oddalo potom zmanjševalne dražbe le zanesljivemu podjetniku. Šolsko poslopije bo zgrajeno tako, da bo na razpolago tudi soba za tretji učni razred v slučaju, da se šola razširi v trirazrednico. S tem sklepom je popolnoma uničena nada prejšnjega župana, da se šolsko poslopije ne bo nikdar zidalo in se šola ne bo nikdar razširila in možakar se je že odločil, razprodati svoje posestvo in se izseliti iz tukajšnje „nesrečne“ občine, v kateri hoče že vsak otrok znati brati in pisati.

Društvene vesti.

Telovadno društvo „Sokol“ v Trziču priredi predpusno plesno veselico dne 1. svečana t. l., to je v soboto pred Svečnico, v salonu pri Bastelju v Trziču. Pri plesu igra domači šramel. — Vstopnina za osebo 50 vin. Začetek ob 8. uri zvečer.

Iz Škofje Loke. Danes, dne 25. t. m. prirede škofjelovski lovci v gostilniških prostorih g. Otona Guzelja svoj lovski ples ob 8. uri zvečer. Vstopnina 1 K za osebo. Sodeluje godba požarne brambe. Obleka: Narodna noša ali lovška obleka.

Slov. bralno društvo v Železnikih priredi jutri, dne 26. januarja 1913 v prostorih g. Thalerja dve veseloiгри „Anarhist“ in „Mutast muzikant“. Začetek ob 5. uri popoldne.

Telovadno društvo „Sokol“ v Radovljici priredi, dne 2. prosinca 1913, na pustno nedeljo plesni venček v restavraciji R. Kunstelj v Radovljici. Pri plesu svira godba c. in kr. pešpolka št. 47 Gorice. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina 1 K 50 vin. za osebo.

Pevsko društvo Sava na Jesenicah priredi plesni venček v nedeljo, dne 26. januarja, pri Jeleni na Savi z najrazličnejšim vspešdom. Prijatelji poštene zabave in lepega petja na svidenje!

Književnost.

Planinski koledar za l. 1913 je ravnokar izšel. Bogata in kar najbolj raznovrstna vsebina se razdeli razen kalendarskega dela in splošnih pošt-nih določb sledeče: Kolkovne lestvice, izdatki, fotografski posnetki, zapisnik za ture, prihod vlakov, odhod vlakov, razglednice, o turistovski obleki, Zdravljenje boleznih v gorah, vremenska napoved, ključ, znamenje v sili, iz prakse starega turista, kako se zavedamo po straneh neba, čitanje zemljevidov, odprava carine, varujta planinke, pregled specialnih zemljevidov, mednarodni brzozavni ključ, določila maksimalne tarife izvoščkov v Ljubljani, slovensko planinsko društvo, vrednost novcev, seznam planinskih koč in zavetišč, seznam vodnikov S. P. D., pregled slovenskih koč S. P. D., kratek vodnik po slovenskih planinskih krajih in letoviš-ših, seznam slovenskih gora, seznam prehodov in sedel, seznam slovenskih hotelov in gostilnic. — Koledar obsega 165 strani in je takorekoč neob-hodno potreben za vsakega turista. Pa tudi vsakem drugem bo izvrstno došel. Osobito je ome-njati natančni čas vzhoda in zahoda solnca in me-seca in posebno še: Kratek vodnik po slovenskih planinskih krajih in letoviš-ših. Sestavljen je ta vod-nik tako praktično, da služi vsakemu kot orijenta-cijska knjiga. Ture so opisane tako natanko, da lahko naravnost po teh navodilih napravimo izlete, brez da bi se še kje drugje informirali. Prepričani smo raditega tudi, da bodo slovenski turisti in ob-činstvo sploh, radevolje seglo po tej skoro neob-hodno potrebni knjigi.

Zadnje vesti.

Mladoturški državni prevrat.

„Times“ poročajo o mladoturški revolti sledeče podrobnosti: Ob 11. uri dopoldne se je napotil Talaat beg k velikemu vezirju in ga nago-varjal, da vložiti demisijo. Kiamil paša mu niti odgovoril ni na njegovo zahtevo. Ob dveh popoldne se je sestel ministrski svet, ki je sklepal o besedilu odgovora na demaršo velesil. Mesto je bilo na-videzni popolnoma mirno. Ob pol 4. uri je bilo opaziti na cesti Babali živahno gibanje. Porti so se bližali mladoturški politiki in častniki. Tem se je pridružilo kakih 500 zoftov in častnikov z za-stavami. Na čeu demonstrantov sta korakala Enver beg in Džavid beg. Enver beg je prihajal na belem konju. Orožništvo, ki je stražilo porto, se jim je postavilo nasproti. Razvil se je kratek boj, v ka-terem so bili orožniki razoroženi, demonstranti pa so udrlj v porto. Medtem, ko so prodirali častniki v palačo, se je nabirala množica ter kričala: Doli s Kiamil pašo, živela armada! Enver beg in Džavid beg sta med tem z golima sabljama udrla v dvo-rano, kjer je zboroval ministrski svet. Enver beg je stopil pred ministre in jim dejal, da ljudstvo ne žrtvuje Odrina in jih pozval, da odstopijo. Kiamil je nato spisal in podpisal prošnjo za demisijo. Enver beg se je nato odpeljal v avtomobilu v sultanovo palačo, ter prisilil sultana, da je sprejel demisijo ministrstva in imenoval Mahmud Ševket pašo za velikega vezirja. Sultan se je branil. Enver beg pa ga je opozoril, da stoje demon-strantje na ulici in da je nevarno, upirati se volji naroda. Šele ko se je sultan po svojem privatnem tajniku prepričal, da se res pripravljajo demon-stracije in da hoče Kiamil odstopiti, se je vdal. Enver beg je nato med burnimi ovacijami množice proklamiral na portu, da je kabinet Kiamil paše padel, in da je Mahmud Ševket paša imenovan za velikega vezirja. Medtem so odstavljene mi-nistre internirali na portu in zastražili njih privatna stanovanja. Tudi vsi vladni listi so bili zastraženi. Ob 8. uri zvečer se je Mahmud Ševket paša v spremstvu Enver bega in sultanovega osebnega tajnika podal na porto; tajnik je z balkona vladne palače prečital med viharnim odobravanjem mno-goštevilne množice naslednji sultanov „irade“: Velikem vezirju Mahmud Ševket paši! Vsled demisije Kiamil paše terja položaj domovine, da prevzame vlado izkušena roka. Uverjen sem, da imate potrebne lastnosti in Vas imenujem za mar-šala in velikega vezirja. Jutri izberemo najsposob-nejšo osebo za mesta šejkulislama. Izvolite mi jutri predložiti v odobritev listo svojih tovarišev. Alah naj nakloni uspeh Vašim prizadevanjem! Mahmud Ševket je nagovoril demonstrante in jim naznanil, da bo napel vse svoje moči, da reši do-movino. Množica mu je prirejela burne ovacije.

Revolucija.

O izvedbi mladoturške revolte prihajajo po-lagoma podrobnosti v javnost. Pred Porto je bilo zbranih dva do tritisoč ljudi. Neprenehoma so se izmenjavali govori. Mladoturški aranžma se je poznal po klicih, ki so se razlegali: „Živela svo-boda in kemité! „Živio komité za edinost in na-predek!“

Vojaško izdajstvo.

Straža pri Porti se ni nič upirala mladotur-kom, dasi so streljali z revolverji na njene oficirje. Ravnatelj anatolskih železnic Hriginin je bil ravno s prvim dragomanom anatolske družbe dr. Webrom v konzulski sobi Visoke Porte, ko so prišli mlado-turki. En strel je zadel vojnega ministra Nazima, ki se je zrušil ob Hugoininovi nogah. Ministri so bili zelo pobiti, le Kiamil paša je ostal hladnokrven. Tudi Noradunghian se je držal mirno.

Nazim paša ubit.

Dasi sta se Enver-beg in Talaat-beg trudila, da bi preprečila prelivanje krvi, je vendar bivši vojni minister Nazim paša postal žrtev demonstra-cije. Ko sta Enver in Nazim zapustila Visoko Porto, so počili iz oken palače, kjer so sobe adju-tantov vojnega ministra in velikega vezirja, strelj. Spremstvo mladoturških voditeljev je odgovorilo na enak način in pri tem je bil Nazim paša ubit.

Kaj hoče nova vlada?

Minister za notranje zadeve pravi, da nova vlada ne pomeni nadaljevanja vojne za vsako ceno. Ali Turki poginejo rajši hitro in častno, ka-kor da bi polagoma umirali.

Turški delegati odpoklicani.

Na Porti je bil prečitan dekret, da so odpoklicani delegati iz Londona in poslanika Hilmi paša z Dunaja in Turkan-paša iz Peterburga. Vojna so-dišča so odpravljena.

Kiamil paša.

Bivši veliki vezir Kiamil paša se je vrnil v svojo palačo. Torej ni pobegnil.

Italijanske ladje.

Oklopnici „San Marco“ in „Pisa“ sta dobili ukaz, da odploveta nemudoma v turške vode.

Dr. J. Scheiner.

Moj sokolski credo.

Dalje.

Izpopolnjevanje sokolske naloge, kakor jo je Tyrš zasnoval in nosil v svojem srcu, predpostavlja z ozirom na njen konečni cilj in dane nam pogoje neizogibno in brezpogojno sodelovanje vsega na-roda, vsega našega ljudstva, sicer ostane samo poizkus, lepše rečeno krasna prevara. „Niti izdaten trud nezatnega dela ne more spremeniti splošni uspeh občnega teženja in bojevanja in odlomek, kateri bi vedno ostal odlomek, bi tudi ne imel od-ločilnega pomena za narodno življenje“. Kajti tu več kakor kjekoli drugod velja tako globoki, ka-kor povznešeni izreki:

Česar ves narod ne zna, nihče ne zna!

Česar narod še ni izvedel, nihče ni izvedel!

Kar po narodu ni nastalo, sploh ni nastalo!“

Na tej resnici se do danes ni nič izpremenilo in se tudi v bodočnosti ne bode spremenilo.

In prihaja do sklepa: „narod neštivilen ka-kor mi in zlasti v teh okolnostih časovnih in pro-storskih, v kakršnih smo, more čakati le dvojne usode, da mora namreč, če je malomaren, pola-goma izginiti, ali pa če hoče živeti, da se mora po krepki in vsestranski delavnosti pov-zdigniti nad druge.

In ker se gre tu za nenaravno razmerje, za neznatnost v povodnji gmotne premoči, za neenako orožje in neravni boj, v katerem se naša pravica, narodnost in človeška dostojnost z zasramova-njem tepta v prah, je potrebno, da bi se ves narod dejanjsko udeležil tega obrambnega dela. „Tu ne sme velika večina ostati samo občinstvo, ampak mora menjaje iz okrožij stopiti na tekmo-vališče in se tam gotova leta krepiti.

Bilo je sicer predbacivano: „Od Tyršovih časov se je mogoče izpremenilo“. — To ne more nikakor veljati o tej kardinalni podlagi našega po-slanstva — naš boj, nevarnost, v kakršni se naha-jamo, trdovratnost in zahrbtnost naših sovražnikov nikakor ni odjenjala, da! še bolj so se okrepile — resnica Tyršova, večna resnica, katere ni mo-goče panati, niti zagovoriti, niti prekričati, stoji vedno v celi nagoti in predznosti pred nami, ogro-žujoča čim dalje tem bolj naše bitje. Tyršovo po-velje „klicajoče po splošnosti obrambnega dela postaja od dneodne jasnejše in more biti samo tedaj primerno izpolnjevano, ako postane dejstvo geslo, vedno proglašano in klicano in vendar še dolgo neizpolnjeno: „Kar Čeh, to Sokol“. Dalje.

Slovensko Sokolstvo je štelu l. 1912. z me-secem septembrom v 8. župah 112 organizacijskih skupin, in sicer: 87 društev, 1 žensko telovadno društvo, 19 članskih odsekov in 5 žen. telovadnih odsekov. Skupno število članstva 7620 se razdeli na 6839 članov in 781 članic. Med člani je 1851 telovadcev z 295 vaditelji in 168 vad. pripravniki; med članicami 458 telovadk z 30 vaditeljicami. Vsega naraščaja je 1452; 545 obrtnih in trgovskih gojencev, 650 šolskih dečkov in 257 gojenk. Slo-vensko Sokolstvo je tedaj združevalo meseca sep-tembra l. 1912, v sebi 9072 pripadnikov. — Pri vstopu v jubilejno leto je štelu češko Sokolstvo 100.000 članov! Bratje, delujmo na to, da bo štelu slovensko Sokolstvo pri vstopu v jubilejno leto 1913 vsaj 10.000 pripadnikov! Bratje, skrbimo tudi zn to, da se bodo vrste telovadcev širile in da bomo v jubilejnem letu lahko računali vsaj na 2400 članov telovadcev — vse to je zavisno od dobre volje društvenih odborov in vaditeljskih zbo-rov. Zatorej na delo, katerega trud bo venčal II. slovenski vsesokolski zlet v Ljubljani.

Šolstvo.

Po novem šolskem zakonu voli skupščina občinskih starešinstev vsakega sodnega okraja v c. kr. okrajni šolski svet po enega zastopnika in enega namestnika.

Predsednik okrajnega šolskega sveta v Kranju razpisuje te volitve v sledečem redu:

Ponedeljek, 27. januarja t. l. ob 10. uri dopold-ne v uradni pisarni okrajnega glavarstva v Kranju.

Petek, 24. januarja t. l. ob 10. uri dopoldne v občinski pisarni v Trziču.

Četrtek, 30. januarja t. l. ob 10. uri dopoldne na uradnem dnevu v Škofji Loki. Glasovanje traja od 10. do 1/2 11. ure in se bodo vsi volilci, ki bi prišli po tem času odklonili. Volitev se vrši z gla-sovnicami, katere se bodo razdelile pri volitvi. Volitev pa je veljavna pri vsakem številu volilcev.

Odhod vlakov iz Kranja proti:

Jesenicam	7-49	9-56	12-29	4-32	7-27	10-50	10-50
Ljubljani	6-43	9-09	10-33	3-28	6-08	7-29	10-47
Trziču	7-53	—	12-23	4-38	—	7-40	—

teri ne sčrči v predale kake omare, kjer so shranjeni bankovci. Nič bi ne škodilo, ko bi tudi sam dajal lep vzgled s tem, da bi ne ostajal tako dolgo v gostilni, da potem ne more iti isti večer domov. Pripetilo se mu je to pred nedavnim časom v družbi nekega učitelja v Komendi.

Šenturčan.

Sora. 28. januarja t. l. se bode vršila v tukajšnji občini vodopravna obravnava radi ustanovitve vodne zadruga v svrhu zagotovila vplačila stroškov za uravnavo reke Sore med Gorjanci in Godešičami. Stroški za uravnavo in vzdrževanje izvršenih zgradb, katere morajo pokriti udeleženi posestniki, so preračunjeni na 84.500 K. — Ker se bodo pri tej obravnavi razpravljala vsa važna vprašanja glede nameravane ureditve reke Sore kakor tudi glede razdelitve stroškov nameravanih del ter sestave pravil vodne zadruga, je dolžnost vsakega prizadetega posestnika, da se obravnave udeleži. Obravnavo vodi okrajno glavarstvo v Kranju, sporazumno z okrajnim glavarstvom v Ljubljani.

DNEVNE VESTI.

Pogreb pokojne gospe Olge dr. Šavnikove se je vršil pretečeno nedeljo ob ogromni udeležbi kranjskega in zunanjega občinstva, ki je blagi pokojnici na ta način dokazalo, kako visoko spoštovanje je uživala v srcu vseh, ki so jo poznali. Pogreba se je udeležila Narodna čitalnica v Kranju, koje pevski zbor je pod vodstvom g. J. Šmigovca zapel krasni žalostinki pred hišo in ob odprti gomili. Korporativno se je udeležil pogreba tudi telovadno društvo „Sokol“ v Kranju in Prostovoljno gasilno društvo. Med spremljevalci pa smo opazili podpredsednika poslanske zbornice na Dunaju viteza Pogačnika, okr. glavarja Schittniga, stavb. svetnika Bloudeka, deželno-sodna svetnika Pogačnika in Rekarja, fin. svetnika Grabnerja, deželnega poslanca Ciril Pirca, župana F. Polaka, podžupana dr. Štempiharja, zdravnik dr. Jelovška, Globočnika in Zakrajška, veleindustrijalca Vinko Majdiča, nadrevidenta drž. železnic Batagela, postajenačelnika Kokalja in Ogoreutza in nedogledno množico občinstva iz Kranja in vse okolice. Blago pokojnico so pokopali v rakev njenega pokojnega očeta dr. Ignacija Malija in ko je zapel čitalniški pevski odsek „Usliši nas...“ ni ostalo suho ni eno oko. Bodi potrti rodbini ogromna udeležba in vseobče simpatije tolažilo ob tej bridki izgubi.

† **Ivan Murnik.** Minolo nedeljo je umrl v Ljubljani mož, ki je bil po vsej svoji osebnosti in svojem delovanju, ena najmarkantnejših oseb minulega polstoletja. Bil je to Ivan Murnik, rojen 3. januarja 1839. leta na Otoku pri Radovljici. V Ljubljani je leta 1958. dovršil gimnazij ter z odliko maturiral. Nato se je posvetil pravniškimi študijam, ki jih je dovršil leta 1862., ter stopil v odvetniško prakso k odvetniku dr. Lovru Tomanu, ki je imel tedaj svojo pisarno v Radovljici. Ko se je dr. Toman preselil v Ljubljano, je šel tudi Murnik z njim. Dr. Lovro Toman je bil obenem tudi tajnik trgovske in obrtniške zbornice. In ko je leta 1870. v Radaunu pri Dunaju umrl dr. Toman, je postal Ivan Murnik tajnik trgovske in obrtniške zbornice, katero službo je opravljal do svojega težkega obolenja leta 1900. Še kot vseučilišnik je dopisoval „Novicam“. Pozneje pa je redno sodeloval pri tem časopisu. Po Bleiweisovi smrti je Murnik prevzel uredništvo ter je deloma vodil, dokler list ni nehal izhajati. Komaj trideset let star, je stopil kot aktiven politik v javno življenje. Leta 1870. je bil izvoljen v deželni in državni zbor. Že naslednje leto je bil izvoljen za deželnega odbornika. To mesto je opravljal do leta 1900. Dvanajst let je bil tudi namestnik deželnega glavarja. Od leta 1876. do leta 1900. je bil član deželnega šolskega sveta. Dolgo časa je bil tudi občinski svetnik ljubljanski. V javnem življenju se je predvsem zanimal za gospodarska vprašanja dežele kranjske. Zelo se je trudil za spolnitev železniškega omrežja na Kranjskem, tako za gorenjsko železniško progo, posebno pa za dolensko. Za obe železniški progi je izvršil Murnik vsa iniciativna dela. Posebno delaven je bil tudi pri vseh svetovnih in drugih razstavah, ki se jih je udeležila dežela Kranjska. Veliko zaslug ima za veliko svetovno rastavo na Dunaju leta 1873., za katero je on, kar se je tikało Kranjske, skoraj vse sam preskrbel in uredil. Delaven odbornik je bil tudi v c. kr. kranjski kmetijski družbi, ki ga je leta 1889. izvolila za svojega podpredsednika ter ga poslala v državni železniški svet. Bil je referent za obrtno šolstvo na Dunaju. Kot tak je v vseh mogočih korporacijah delal za ustanovitev obrtne šole v Ljubljani. Videl je dozoreti svoj dolgoletni trud. Poleg vsega tega dela je imel še vedno dovolj časa, da se je udeleževal društvenega življenja. Bil je odbornik skoraj vseh narodnih društev. Omenjamo le, da je bil eden izmed tistih mož, ki so ustanovili našo šolsko družbo, Družbo sv. Cirila in Metoda. Dolgo let je bil tudi starosta „Sokola“. Pokojnik je bil tudi

ustanovnik „Slovenske Matice“ in raznih drugih društev. Že ko je bil težko bolan, je bil predsednik slovenskega trgovskega društva „Merkur“. Veliko pa je bilo njegovo delo na humanitarnem polju. Dolgo vrsto let je bil odbornik, podpredsednik in pozneje do svoje smrti predsednik „Kranjskega pomožnega društva Rdeči križ“. Še kratko pred svojo smrtjo je predsedoval odborovi seji. Kot predsednik „Oblačilnega društva“ je s pomočjo požrtvovalnih dam preskrbel tisočem otrok toplu oblačila. Vedno je imel odprte roke za svojega sočloveka-trpina. Kdor je potreboval kako pomoč, ta je prišel k temu in ni šel praznih rok od njega. Za njegovo delovanje ga je odlikoval cesar. Leta 1873. je dobil viteški križec Franc Jožefovega reda, leta 1898. pa red železne krone III. razreda. Kar se tiče političnega mišljenja, je bil kremenit. Bil je vedno narodno-napreden. In še ko je bil bolan, se je pustil k vsakim volitvam pripeljati na volišče, da izpolni svojo dolžnost. Leta 1900 je nenadoma nevarno zbolel. Skoro 14 let je presedel v stolu, toda njegov duh je ostal čil. Zanimal se je še vedno za vse. In kakor je bil v svojem aktivnem življenju dobronik vseh slojev, tako je tudi v dolgih letih svoje težke bolezn ob dohodkih svoje pokojnine podpiral reveže. Živel je zelo skromno in si pritrgoval od ust, da je podpiral veliko vrsto narodnih društev.

Volitev zastopnikov učiteljstva v tukajšnji c. kr. šolski svet. Pri današnji volitvi učiteljskih zastopnikov c. kr. šol. svet je zmagala napredna lista v polnem obsegu. Volitev se je udeležilo 73 volilcev. Izvoljena sta s 54 glasom gg. Vilko Rus, učitelj v Kranju in Fr. Luznar nadučitelj na Primškovem, namestnikom pa Lovro Perko, nadučitelj v Poljanah in Karol Završnik, učitelj v Dupljah. Člani „Slomškove Zveze“ so oddali 19 praznih glasovnic.

Imenovanja. Na ljudskih šolah so bili imenovani: Ana Šifer, za učiteljico v Kovoru; Helena Oranič, za učiteljico v Sv. Križu pri Trziču; Ana Kren, za učiteljico v Smartnem pri Kranju; Frančiška Grom, za učiteljico v Naklem; Marija Tomec, za učiteljico v Kranju; Marija Novak, za učiteljico v Spodnji Šiški; Peter Jocič, za učitelja v Cerkljah. — Potrdi se izvolitev veščaka-učitelja Režeka v mestni šolski svet v Ljubljani. Razveljavijo se izvolitve veščaka-učitelja Levca, ter namestnikov Črnagoja in učiteljice Mehle v mestni šolski svet v Ljubljani.

Seja vodovodnega odbora za Kranj in okolico se vrši v ponedeljek, dne 27. januarja 1913 ob 2. uri popoldne v mestni posvetovalnici s sledečim dnevnim redom: 1. Konstituiranje odbora. 2. Obračun za čas od 20. julija 1919 do 31. decembra 1912. 3. Porazdelovanje skupnih stroškov na posamezne občine. 4. Prošnja nadzornika Josipa Frenata. 5. Slučajnosti.

Osebnosti. Sodni oficijal g. Fr. Bratuša pride iz Radovljice v Kranj, sodni kancelist gosp. Fr. Luznar iz Kranja v Škofjo Loko in sodni kancelist g. I. Hribovšek iz Mokronoga v Radovljico.

Učiteljske vesli. Z 1. januarjem 1913. je bilo pomaknjeno naslednje učiteljstvo v višji plačilni razred: iz drugega v prvi razred: Franja Miklavčič, učiteljica v Kranju, Mihaela Huth-Ranzinger, učiteljica v Radovljici, Ivan Bajec, nadučitelj v Št. Vidu nad Ljubljano; iz tretjega v drugi razred: Luka Albrecht, učitelj pri Sv. Ani pri Trziču, Julij Slapšak, nadučitelj v Radovljici, Ivan Baraga, nadučitelj v Koroški Beli, Ivan Stupica, učitelj v Dražgošah, Frančiška Pogačnik, učiteljica v Ribnem; iz četrtega v tretji razred: Franc Flere, učitelj v Kranjski gori, Antonija Albrecht, učiteljica v Mekinjah, Ivan Žagar, nadučitelj v Kamni gorici, Egidij Šifer, učitelj na Jesenicah, Josip Pleničar, nadučitelj v Kropi, Josip Pečnik, nadučitelj v Senčurju in Anton Sepacher, učitelj v Kranju.

Cementiranje tehtnic. Trgovce, mesarje in druge obrtnike se opozarja, da je letos treba takoj dati na novo cementirati vse one mere, tehtnice in uteže, ki so bile cementirane leta 1910. Kdor bi tega pravočasno ne storil, bo imel sitnosti s politično oblastjo.

Umrla je v torek ponoči v Kranju gospa Marija Bodner, soproga železniškega strojevodje v pokoju v visoki starosti 71 let. Ko je soprog brzojavil v sredo zjutraj svojem sinu, ki stanuje v Spodnji Šiški nad Ljubljano, to žalostno vest, je dobil brzojavni odgovor, da mu je tudi sin isto noč preminul. Drugi sin služi sedaj pri vojakih, tako da je 77letni starček, ki je poleg tega še pohabljen vsled železniške nesreče, ostal popolnoma sam. — Naše sožalje njemu, mrtvecema pa naj bode zemlja lahka!

Orožne vaje za deželne brambovce. Ministrstvo za deželno brambo razglašja, da se bodo vršile l. 1913. orožne vaje za deželno brambo od 15. aprila do 13. maja in od 16. avgusta do 14. septembra. Vsakemu deželnemu brambovcu pa je na prosto dano, udeležiti se prve ali druge orožne vaje, kar pa mora do 2. februarja t. l. naznaniti ustmeno županstvu svojega bivališča.

Izgubila se je včeraj dopoldne v Kranju denarnica, ki je vsebovala bankovec za 20 kron, nekoliko drobiža, znamko in ključek. Denarnica je bila zaznamovana z dvema pločevinastima številkami 4. Pošteni najditelj naj jo odda proti nagradi ali v našem upravnistvu ali na mestnem županstvu.

Narodna čitalnica ob svoji 50-letnici. Pred durmi imamo velepomemben dan, dan, ko bo poteklo 50 let, odkar so naši očetje ustanovili prvo narodno društvo v našem tedaj slovensko le malo zavednem mestu. Dne 29. t. m. slavimo v ozkem krogu prijateljev tega najstarejšega narodnega društva njega ustanovitev. Ta za naše mesto gotovo zelo pomemben dan proslavimo z slavnostno sejo, ki se vrši v sredo ob pol 9. uri zvečer v Narodni čitalnici z edino točko „50-letnica“. Pozneje v poletju bomo seveda proslavili ta jubilej na svečanější način Dolžnost spoštovanja do ustanoviteljev in do društva samega, ki je toliko storilo za narodnost in naprednost našega ponosnega mesta, pa zahteva, da tega trenutka samega ne pustimo tako neopaženo mimo nas. Na drugem mestu se poučimo bolj o pomembnosti, ki jo ima ta jubilej in društvo samo za nas. Vabljeni ste toraj vsi, ki ste prijatelji Nar. čitalnice in upamo, da smatrate za svojo sveto dolžnost, da omenjenega večera prisostvujete slavnostni seji in tako kumite ob 50. rojstnem dnevu Čitalnice. Vse članice, vsi člani, vsi prijatelji in vsi obiskovalci sploh, se ta večer potrudite za pol ure v njene prostore, da se oddolžite narodni dolžnosti in se poklonite njej, ki stoji danes častitljiva ob svojem 50. letu med nami! Na gotovo svidenje tedaj! Odbor.

Velikodušen dar. Veletržec g. Jožko Majdič je podaril našemu Sokolu 8 dolgih miz in 50 stolov. Na zdar!

Opozarjamo slavno občinstvo na današnji plesni venček, ki ga priredi „Narodna čitalnica“ v Kranju v svojih prostorih ob pol 9. uri zvečer. Sodelovala bo godba kranjske požarne brambe. Ker je tudi v občini skrbjeno za dobro zabavo, upamo, da bo napolnilo gostoljubne čitalnične prostore naše zavedno meščanstvo v obilnem številu.

Zastopnikom občin tržiškega sodnega okraja v c. kr. okrajnem šolskem svetu je bil včeraj izvoljen v Trziču z 10 glasovi gosp. Josip Potokar, župnik v Trziču — gosp. notar Mat. Marinček je ostal v manjšini s 6 glasovi — namestnikom pa gosp. J. Ahačič, posestnik v Seničnem.

XI. velika Sokolova maškarada „V Ameriki“. Vabila za maškarado so se razposlala in ako bi kdo, ki se hoče udeležiti maškarade, ne dobil vabila, naj se zglesi pri br. starosti Janku Sajovic-u, ker je pri veliki množini razposlanih vabil prave lahko mogoče, da se je koga prezrlo. Vse druge priprave so v najlepšem toku in upati je, da bode maškarada istotako dobro vspela, kot njene prednice. Kdor se hoče v tem kratkem predpustu v večji družbi dobro pozabavati, naj ne zamudi ogledati si maškarado „V Ameriki“.

Ogenj. Na Jesenicah je izbruhnil v torek zjutraj ob pol 6. uri v lekarni g. E. Koželja, na sedaj še nepojasnen način, ogenj. Vnelo se je v kleti, kjer je spravljeno bencin, eter in druge eksplozivne tvarine in je bila velika nevarnost, da pride do prave katastrofe. Zahvaliti se je le pravočasni pomoči tukajšnje požarne brambe in tovarniške požarne brambe, da se je zabranil večji požar. Udušil se je ogenj na ta način, da so se okna kleti zakidala s snegom. Tako so se vnele le manjše posode, napolnjene z bencinom. Škoda je precejšnja, vendar je krita z zavarovalnino.

Mrtvo so našli gostačevo ženo Heleno Malenšak iz Ilovka v bližnjem gozdu, o kateri smo poročali, da je odšla neznanokam od doma. Najbrže jo je vsled preoblega zavžitja žganja zadela kap.

Pogreša se 12 let stari gostačev sin Alojzij Čebašek po domače Španov Lojze iz Trboj. Deček je zapustil 1. januarja t. l. stanovanje svojih starišev in se dosedaj še ni vrnil. Poizvedbe pri sorodnikih niso imele uspeha. Pri odhodu je bil oblečen v sivo suknjeno obleko ter imel črn klobuk. Je svoji starosti primerno razvit, svitlih las in okrogloličan.

V Ameriko. V drugi polovici leta 1912. se je iz kranjskega političnega okraja izselilo 135 oseb. Med temi je bilo 79 samcev, 40 oženjenih, oziroma omoženih in 16 otrok. Na sodniški okraj Škofja Loka odpade 68, Kranj 59, Trzič 8 izseljencev.

Sankališče na Lancovem je izborno. Prijatelji tega športa naj se pridno poslužujejo tega sankališča, dokler je vreme ugodno. Najbrže se vrši tudi v nedeljo tekma sankacev. Na svidenje na sankališču na Lancovem.

Dolsko. († Nadučitelj Ivan Zupan). Dne 20 t. m. zjutraj je v Dolskem nenadoma umrl tamkajšnji nadučitelj, gospod Ivan Zupan, star 45 let. Pokojnik se je rodil l. 1867 v Žirovnici na Gorenjskem. L. 1889 je dovršil učiteljske in napravil l. 1892 usposobljenostni izpit. Služboval je eno leto v Sorici na Gorenjskem in eno leto v Zagradcu na Dolenskem. Potem pa je prišel v Dolsko, kjer je deloval kot učitelj in nadučitelj dolgih 22 let. V šoli se je Zupan vestno trudil, da zadosti dolžnostim težavnega svojega stanu; zunaj šole pa se je posebno brigal za gospodarske stvari. Drevesnico v šolskem vrtu je imel v vzornem redu in rad gospodarjem postregel z mladimi drevesci. Njegova zasluga je, da so v Dolskem osnovali strokovno šolo za pletarstvo, ki prinaša okoličanom že lepah dobičkov. V zadnjem času se je posebno zanimal za perutninarstvo. O perutninarstvu je zanimivo predaval pri zborovanjih učiteljskih društev tako pred dvema letoma na občnem zboru učitel-

Zahvala.

V težkih dnevih bolezní in prebritke izgube naše nepozabne soproge, oziroma matere, gospe

Olge Šavnik roj. Mally

prejemali smo in dobili od vseh strani premnogo dokazov iskrenega sočustvovanja, kar nam je lajšalo našo globoko žalost.

Vsem dragim prijateljem in znancem, kateri ste se nas spominjali v naši boli in ste prišli od blizu in daleč in predrago pokojnico spremili tako častno na njenem zadnjem potu, se presrčno in iz dna duše zahvaljujemo.

Posebej pa še izrekamo zahvalo preč. g. kaplanu V. Sitar-ju za tolažila sv. vere, slav. meščanstvu, gg. državnim in železniškim uradnikom, gg. ravnatelju in profesorjem ter dijaštvu gimnazije, učiteljskemu zboru ljudskih šol, sl. Narodni čitalnici in njenemu pevskeemu zboru, sl. gasilnemu in reševalnemu društvu, sl. telovadnemu društvu „Sokol“ in končno ljubim sorodnikom in prijateljem, ki so okrasili krsto pokojnice s cvetjem.

Izkazano nam sočustvovanje nam bo tešilo žalovanje in nam ostane nepozabno, kakor spomin na predrago pokojnico.

V Kranju, dne 22. januarja 1913.

Dr. Edvard Šavnik in njegovi.

V neizrecni žalosti naznanjamo pretresljivo vest, da je naša nadvse ljubljena soproga, oziroma mati, svakinja in teta, gospa

Apolonija Ažman roj. Šlibar

dne 25. januarja ob 3. uri zjutraj po dolgotrajni bolezni, previdena s tolažili sv. vere, preminula.

Pogreb nepozabne pokojnice se vrši v nedeljo, dne 26. t. m. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti na tukajšne pokopališče.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v župni cerkvi.

Rajnico priporočamo v blag spomin.

V Kranju, dne 25. januarja 1913.

Žalujoči ostali.

Venci se hvaležno odklanjajo.

Najboljši češki premog

iz Tegetthofove jame v Mostu (Brüx)

veletrgovina „Merkur“

Peter Majdič, Kranj

Za te volitve je kmečka zveza že izdala na županstva svoj „ferman“, naj se namreč volita zastopnikom, oziroma namestnikom dva pristna klerikalca. O prvem za danes nočemo govoriti, o drugem pa samo toliko pripomnimo, da se odkrije tudi praznemu farovžu.

Čas bi bil, da bi volilci (župani in svetovalci) enkrat nastopili samostojno in volili može, ki imalo kaj samostojnosti.

Razno.

Parnik potopil. Po poročilih iz Cadixa se je potopil parnik „Mackenzie“ angleške črte Clan-Linie. Moštvo in potnike so rešili.

Eksplzija. V Ohti pri Petrogradu se je razetelo streljivo. 3 osebe so mrtve, 51 jih je ranjenih.

Lepi dohodki. Dunajski župan Weisskirchner je svojih dohodkov lahko vesel. Kot bivši minister dobiva 8000 kron, kot bivši magistratni ravnatelj 24.000 K penzije. Sicer je izjavil, da ne reflektira za časa svojega županovanja na penzijo kot magistratni ravnatelj, a ko bo stopil kot župan v pokoj, bo isto zopet dobival in še župansko penzijo 8000 kron povrh. Omenimo naj še, da mu pristojna kot županu še pristo stanovanje s vsem pohištvom, kurjavo in razsvetljavo, uporabo vseh mestnih avtomobilov in kurjavo ter razsvetljavo ob priliki veselice in svečanosti, ki jih sam priredi.

Največ ljubavnih pisem je dobil bržčas nek dijak v Melburnu v Avstraliji. Našli so v njegovi zapuščini 2360 ljubavnih pisem, ki mu jih je pisalo 6 žensk. Imel jih je lepo po 50 komadov razvrščene.

Zrtve aviatike. Lansko leto je ponesrečilo 140 ljudi pri poizkusih z letalnim strojem. Od teh jih je ponesrečilo na francoskem 37, na Nemškem 28, na Angleškem 23, v Ameriki 22, na Ruskem 7, v Italiji 5, v Belgiji in Švici po 3, na Rumunškem 2, v Avstriji, Ogrskem, Črni gori, Bulgarski, Španiji, Tripolisu, Jamaiki, Kini in Japonski po 1. Med ponesrečenci je tudi 6 žen. 2 pilota sta ponesrečila v vojni v Tripolisu in na Balkanu, dozdej je ponesrečilo pri aviatičnih poizkusih 254 ljudi.

11 letni deček poizkusil zmrzniti. Na Dunaju se je hotel usmrtiti 11 letni deček na ta način, da se je vlegel v nek jarek v Pratru in hotel zmrzniti. Pravočasno so ga še našli in na rešilni postaji je povedal, da je bil čez poldan zaprt in se potem ni več upal domov, ker bi ga bil dal stric, pri katerem je stanoval, drugam stanovati.

Zgorela je na Dunaju 31 letna hišna oskrbnica Ana Janus. Ravnala je tako neprevidno s špiritom, da se je ta vnel. 72 letna užitkarica Kunesch ji je hotela pomagati, pa je padla in si zlomila nogo. Obe ženski so prepeljali v bolnišnico.

Samomor v preiskovalnem zaporu. V Inomestu se je hotela v preiskovalnem zaporu zastropiti s plinom poštna uradnica Marija Baumgartner, ki je vodila poštni urad Inomost-Pradl in poneverila večje svote.

Sebe in dva otroka umorila. V Gradcu je skočila žena jetniškega paznika Kunigunda Lindec s svojima otrokoma iz drugega nadstropja na cesto. Ona in štiriletni deček sta bila takoj mrtva, dveletna hčerka je težko poškodovana. Vzrok je ljubosumnost na moža, ki je baje občeval z neko drugo žensko.

Trpinčena mačka. V Skopah pri Gorici sta se igrala štiri- in šestletna otroka posestnika Ma-

rinella z domčo mačko. Privezala sta ji papir na rep in ga zažgala. Trpinčena žival je skočila otrokoma v obraz ter jih obdelavala s kremplji. Udarci s tacama so segali do možgan. Deček je bil takoj mrtev, medtem ko je deklica šele kasneje po groznih mukah umrla. Na pomoč je otrokoma prihitel nek sosed, kateremu se je mačka zakadila v obraz ter mu izpraskala obe oči, da je docela oslepel.

Darila.

Dijaški kuhinji v Kranju so poslali namesto vencev na krsto preblage gospe Olge dr. Šavnikove p. i. gopodje in gospe iz Kranja sledeče darove: Vinko Majdič 30 K; Ing. Fajdiga, J. Likozar, I. in A. Majdič, Iv. Rakovec, Ad. Rohrmann, Ant. Janberger, dr. Val. Štampihar in Iv. Valenčič, po 10 K; Jos. Pupp 6 K; Ant. Adamič, Fr. Crobath, Rud. Kokalj, Jos. Logar, R. Marencič, Mar. Mayr, C. Pirc, Iv. Šavnik, in Fr. Župančič po 5 K; O. Dev in „Merkur“ po 4 K; Fr. Dolžan, Fani Jugovic, Katinka Jugovic, Iv. Masten, Janja Miklavčič, Iv. Pogačnik, K. Pučnik in Mar. Ross po 3 K; Fr. Berjak, B. Bloudek, dr. K. Capuder, Iv. Colnar, Ant. Detela, dr. S. Dolar, K. Emer, Jos. Fuso, F. Hlebš, Fr. Holzacker, K. Jäger, R. Jeglič, Fr. Jezeršek, Mar. Jezeršek, Fr. Komatar, Jos. Kovač, V. Leskovec, Mavr. Mayr, O. Merk, Fr. Pernuš, Iv. Pfeifer, I. Polak, L. Rebolj, V. Rus in Ant. Šinkovec po 2 K; Ciril Pogačnik 180 K; J. Ahlin, M. Anzelc, V. Badiura, Iv. Bedenk, Fr. Benedik, Ant. Bidovec, Al. Bizjak, Jos. Cvar, M. Čadež, I. Campa, I. Delhumia, Jur. Depoli, M. Fock, K. Geiger, Fr. Ivanc, Ant. Jezeršek, P. Kobau, Iv. Kovačič, Z. Krajnc, Iv. Lazar, Jos. Marn, J. Mlejnik, Edv. Muc, neimenovan, C. Pevc, Iv. Pirc, I. Planinšek, Fr. Pogačnik, M. Pollak, Iv. Potočnik, Iv. Rozman, R. Rus, J. Schindler, I. Schwarz, Ant. Sepaher, Ant. Sorschak, M. Steinbauer, M. Sumi, Jos. Tajnik in Rad. Ullrich — Skupaj: 28480 K —

Odborniki dijaške kuhinje so darovali namesto venca na krsto načelnikove soproge 26 K.

Vrhu tega so poslali namesto vencev na grob blage gospe Olge dr. Šavnikove: Podpredsednik poslanske zbornice vitez Jos. Pogačnik, „Francovski“ v Podbrezjah, Fr. Ks. Sajovic v Tacnu in nadinženir Fr. Žužek v Gradcu po 20 K; Gabr. Žužek v Ljubljani in dr. Wilfanovi v Trstu po 10 K; Fr. Peterlin, c. kr. sodni svetnik v Kranjski gori 5 K. — Skupaj: 105 K.

Odbor dijaške kuhinje se iskreno zahvaljuje za veliki dar 41580 K. Darovalci so s tem najlepše počastili spomin blage rajnice, ki si je z dobrimi deli ovekovečila najtrajnejši spomin! —

Nadalje so poslali dijaški kuhinji prispevke: Ant. Trevn na Jesenicah 5 K, županstvo Stara Loka 20 K, Verweger, gozdni upravitelj na Javorniku 10 K, dr. Fr. Kogoj na Jesenicah 2 K in advokat dr. Janko Žirovnik v Ljubljani 20 K kot prispevek iz neke kazenske zadeve.

Vsem darovalcem pristrčna hvala.

Genik jedil in pijač

priporoča

Tiskarna „Sava“ v Kranju.

Zahvala.

Zahvala. Podpisani odbor izreka tem potom vsem, ki so pripomogli v kakršnemkoli oziru, da je naš plesni venček tako krasno uspel, svojo najtoplejšo zahvalo. V prvi vrsti se pa še posebno zahvaljujejo cenjenim gospodičnam, katere so pod vodstvom gospe Ivanke Rakovec in gospodične Pavle Bidovec, tako pridno pomagale pri posameznih šotorih. Zahvaljuje se tudi gg. godcem za njih trud pri dekoriranju dvorane in drugih prostorov. Obenem tudi izreka podpisani odbor svojo najiskrenejšo zahvalo cenjenim gg. kranjskim kočijažem, ki so priredili plesni venček v prid godbi in izročili lepo svoto društveni blagajni. Odbor društva „Godba prostovoljne požarne brambe v Kranju“, dne 17. januarja 1913. Janko Sajovic, predsednik. Fran Crobath ml., tajnik.

Harmonike

stare in nove, izdelane po najboljših mojstrih iz Koroške in Štajerske. Bolje je torej, da jih vsakdo naroči pri meni, mesto iz daljnega kraja, kjer si jih lahko pogleda in izbere.

Istotam se dobe tudi:

gramofoni, plošče in igle

Sprejem tudi

popravila harmonik in gramofonov.

Pavel Bizjak, star.

KRANJ, 102.

24-2

Naznanilo.

Na mnoga vprašanja članov zadruga rokodelskih in sorodnih obrtov, javljamo, da bo „Pomožna blagajna“ (t. j. bolniško zavarovanje) s I. svečanom t. I. pričela uradovati.

Načelnik zadruga.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega davka.

4 3/4 0/0

brez odbitka rentnega davka.

Rezervni zaklad
nad K 700.000.

Rezervni zaklad
nad K 700.000.

Ivan Levičnik
 urar in trgovec v Kranju.
 Velika zaloga
 Najcenejša prilika za nakup
 srebro in srebrnine.

birnanskih daril
 Cene brez konkurence.
 Postrežba
 solidna.

Zobozdravniški in zobotehnični atelje

dr. Edv. Globočnik

okrožni zdravnik in zobozdravnik in

Fr. Holzacker

konc. zobotehnik

v Kranju

16 52-4

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne, izven velikih praznikov na razpolago.

Vinska veletrgovina
Rudolf Kokalj, Kranj

17-4

Priporočam svoja
 izvrstna, zajamčeno pristna
 dolenska, štajerska in istrijska

vina

v sodih in steklenicah

Zaloga najfinejših tu- in inozemskih šampanjcev, vin v steklenicah in mineralnih voda.

LJUBLJANA

8-4

Kavarna Prešeren

Priporočam vsem Ljubljano obiskujočim Gorenjcem svojo na novo urejeno kavarno.

Biljardi, vsakovrstni časopisi.

Karel Polajnar :: Ljubljana.

Najstarejša trgovina
Ferd. Sajovic v Kranju
 poprej C. Pleiweiss

10 4-4

priporoča svojo bogato zalogo vedno najvejšega in najboljšega

manufakturnega blaga

Osobito se priporoča

ženinom in nevestam za nakup bale.

Priporoča se velezaloga

15-4

galanterijskega, norimberškega, modnega blaga in pletenin

A. Adamič, Kranj

Velika zaloga

posamentarije, konfekcije, perila, kravati, stezniki, klobuki, čepci, toaletnega blaga, bižuterije, kranjskih izdelkov, otroških vozičkov, kovčegov, šolskih potrebščin, papirja i. t. d. Molitveniki, moleki, venci, verižice in vse druge potrebščine za birmo.

Lastna izdelovalnica damskih pasov. Modni salon damskih klobukov i. t. d.

Postrežba točna in solidna. Cene najugodnejše!

Na debelo in drobno!

Na debelo in drobno!

M. Rant - Kranj

trgovina s špecerijskim in galanterijskim blagom

Priložnostni nakup **otroških vozičkov.**

Najraznovstnejše **špecerijsko blago.**

Kolodvorska restavracija

priporoča

vedno sveže Budejeviško pivo ter pristna vina in dobro kuhinjo

4 52-4

Umetna gnojila

[kakor

18-4

Tomaževa žlindra, kajnit in kalijeva sol

prodaja po zelo nizkih cenah,

vletrgovina z železnino in špecerijskim blagom

Merkur, Peter Majdič, Kranj

Jamčeno čisto, jedrnato

2 52-4

Tovarna: **Ig. Fock, Kranj**

MILO z znamko Solnce.

najizborneje in današnjim cenam primerno **najceneje**

zato najbolji nadomestek vsem dražjim vrstam. :: Prodaja se tudi na drobno.

Izdelki:

Kristalna soda, pralni lug, rudeče in črno marmorirano Eschweger milo, zeleno tržaško in belo Marzeljsko milo, ter vse ceneje vrste pralnega mila. **Stearinske sveče. Kolomaz.**

Pozor!

6-4

Podpisani se najudaneje priporoča slavnemu občinstvu v mestu in na deželi v izdelovanje

vsakovrstnih čevljev

najnovjše oblike po meri. Naroči se lahko tudi pismeno, če se naznani številko dolgotosti in širjave. Lahko se pa pošlje tudi že rabljen čevlj. Vsako v moji delavnici izdelano obuvale se prilega, je elegantno in trpežno. V zalogi pa imam tudi že

izdelane čevlje.

Cene nizke in točna postrežba. Naročnikom se stara obuvale dobro in hitro popravijo.

Mnogo zahval. pisem na razpolago.

Ivan Potočnik
Glavni trg, Kranj.

313-4

Delikatese!

Z. Krajnc - Kranj.

Veletrgovina J. & A. Majdič Kranj.

Deželni pridelki, špecerijsko blago.

Priznано najboljši dalmatinski portland cement

„Salona“

za izdelovanje opeke in cement drugih znamk za zidanje.

Svetle sezamove tropine.

Umetna gnojila.

12-4

Rudolf Rus urar in trgovec

v Kranju poleg lekarnе

priporoča svojo

veliko zalogo ur, zlatnine, srebrnine itd. po najnižjih cenah, brez konkurence.

Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Zahtevajte najnovjše cenik, ki je ravnokar izšel.

1413-4

Kreditno društvo v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

13-4

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po

4³ / 4⁰ / 0

brez odbitka rentnega davka.

Uradne ure so vsak delavnik od 9.—12. dopoldne.